

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 68... POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: ...

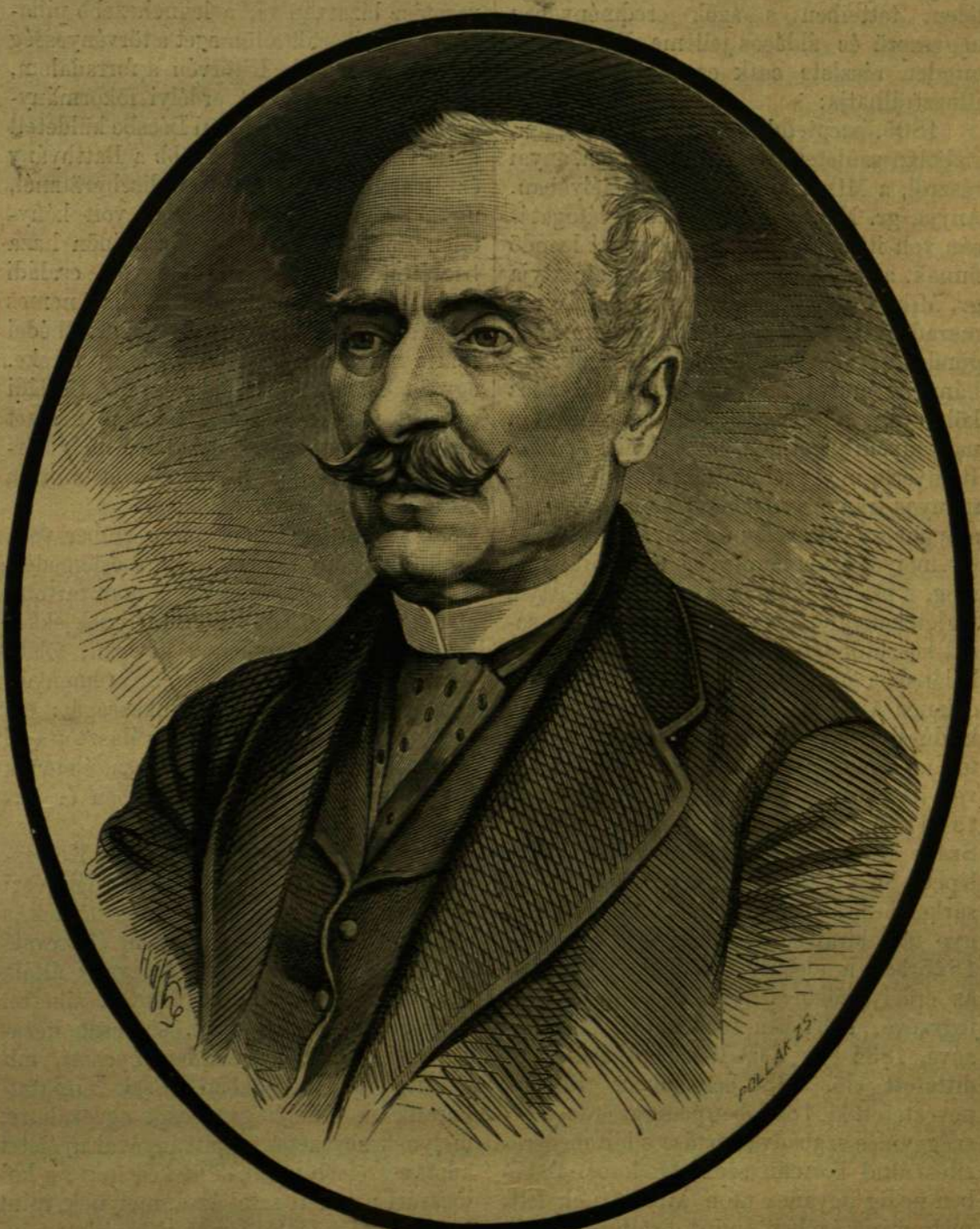
39. szám. — 1876. Budapest, szeptember 24. XXIII. évfolyam.

GRÓF MIKÓ IMRE. 1806—1876.

Vannak férfiak, kik lángeszök hatalmával, vagy akaraterejükkel átalakítják a kort, az intézményeket, a társadalmat, a melyben élnek, fordulatot adnak a világ, vagy legalább hazájok történetének, új korszakot teremtenek s arra reá nyomják a magok bélyegét. Így értük meg egymásután a Szechenyi, Kossuth, Deák korát, a mint e három nagy egyéniség a reformnak, a forradalomnak, az új alkotásnak...

tali pályán, magas polezon, az akkori alkotmányosság keretében; a forradalom után, mikor a politika és közélet szünetelt, társadalmi téren kifejtett nagy tevékenység s csöndes, de nyomos munkálkodás által; az újra visszaállított alkotmány alatt ismét a közélet tettekre hívó pályáján. Az

ő nagysága hűségében állott, s abban, hogy a mit neki születés, sors-ajándék, vagy saját munkája s eszélye adott: ő azt nem tekinté sajátjának, melyben kénye-kedvere dúslakodjék, hanem a hazáénak s a közügy oltáira szánt áldozatnak. Nevéhez, munkásságához, nagy s ma-

GRÓF MIKÓ IMRE.

Vannak viszont férfiak, kik minden korban megtalálják helyüket s a tért: munkálkodni és használni, majd hangyaszorgalommal, majd önálló alkotással, kik, mint a fecske lerontott fészket, kitartással rakják újra, a mit a sors elrombolt; s földhöz verve, letiporva, új erőt merítenek, mint Antaeus, az anyaföld érintéséből; kik a korszak-alkotó lángész vagy teremtő erő hiányát türelemmel, hűséggel, haza- és emberszeretettel pótolják, s minden korszakban azt teszik, a mire épen akkor szükség van, a nélkül, hogy az idők változásai-ban s a szelek járásához képest magokhoz valaha hűtelemné lennének. Ez utóbbiak közé tartozik gr. Mikó Imre, kit Erdély Széchenyiének nevezett el a köztisztelet, s nem méltatlanul, ha társadalmi téren való működését, tervszerű alkotásait tekintjük; de kevésbé találon, ha jellemüket, észirányukat s egész pályájukat mérjük össze. Gróf Mikó különböző korszakokban egyenlő hűséggel szolgálta hazáját s nemzete ügyét. A forradalom előtt a közhiva-

Im Verlage des Franklin-Verein

ungarische literarische Anstalt und Buchdruckerei in Budapest

sind erschienen und durch alle Buchhandlungen zu beziehen:

- Kranik, Koloman. Reisehandbuch für Ungarn... Wallagi, Prof. Dr. Moriz. Ausführliche theoretisch-praktische Grammatik der ungarischen Sprache für Deutsche... Wallagi, Dr. Moriz. Neues vollständiges Wörterbuch der deutschen und ungarischen Sprache... Farkas, Alajos. Neues und vollständiges deutsch-ungarisches und ungarisch-deutsches Taschenwörterbuch... Fraňkó, Wih. Melancthon's Beziehungen zu Ungarn... Fuchs, Friedrich. Die Central-Karpathen mit den nächsten Borathen... Schnierer Julius Dr. Commentar zum ungarischen Handelsgesetzbuch... Toldy, Dr. Franz. Geschichte der ungarischen Dichtung... Toldy, Dr. Franz. Geschichte der ungarischen Literatur im Mittelalter... Vambéry, Hermann. Meine Wanderungen und Erlebnisse in Persien... Varnyas, Andreas. Geschichte des ungarischen Freiheitskampfes... Birozsil, Dr. Anton. Das Staatsrecht des Königreichs Ungarn...

Legislegolcsóbb forrás! a következő őszi és téli időnyre vásárlatokat tenni csakis. Grossmann József, Budapest, király-utca 27. a magyar koronához. 25% -kal olcsóbb mint bárhol!

Kécskén 380 hold tiszai rét, legelő s szántóföld. 6. Szt. Mihály napjától bérbé adandó. — A feltételek közöltek Budapest, Deák-ter 1-ső szám a., Harkányi ur irodájában. 2301

Os. és kir. szab. a maga nemében egyetlen... Sir-lámpák legnagyobb rak-tára minden alak-ban. 6 firtól 40 firtig. Kutschera György bádógos mester... arany kék-utca 6. sz. a. Vadszék- és Nemzeti szálloda-szomszédságban.

6 firtól 40 firtig. Kutschera György bádógos mester... arany kék-utca 6. sz. a. Vadszék- és Nemzeti szálloda-szomszédságban.

Garrett R. és Fiai. Leiston-Works, Suffolk, Angolhonban. Fűgnyöke KOTZÓ PÁL gépészmérnök, a t. cz. mezőgazdasági közönségnek az alázatos jelentést teszi, miszerint irodáját és dúsan felszerelt gépraktárát...

Garrett R. és Fiai. Leiston-Works, Suffolk, Angolhonban. Fűgnyöke KOTZÓ PÁL gépészmérnök, a t. cz. mezőgazdasági közönségnek az alázatos jelentést teszi, miszerint irodáját és dúsan felszerelt gépraktárát...

RATH MÓR. már 20 év óta fennálló könyvkereskedéséből (Budapest, Haas-palota) minden bárhol megjelent, vagy bárki által hirdetett TAN- és SEGÉD-KÖNYV a legjutányosabb áron megrendelhető.

RATH MÓR. már 20 év óta fennálló könyvkereskedéséből (Budapest, Haas-palota) minden bárhol megjelent, vagy bárki által hirdetett TAN- és SEGÉD-KÖNYV a legjutányosabb áron megrendelhető. Vidéki szives megrendelések a legnagyobb figyelemmel és gyorsasággal teljesítettek; nagyobb megrendelések arányos árleengedésben részesülnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

VIRÁGREGÉK. Irta TOMPA MIHÁLY. Egy színyomatu czimképpel. Ára füzve igen díszesen kiállítva 2 ft 50 kr. Kiss József KÖLTEMÉNYEI. Ára füzve 2 forint.

Magyarország története a legrégebb időkől korunkig. Két kötet. — Ára füzve 1 ft.

radandó alkotások emléke van kötvé: az enyedi kollegium feltámasztása halottai-ból; az erdélyi nemzeti muzeum szervezése s tulajdonképi alapítása; az erdélyi gazdasági egyesület s a kolozsvári nemzeti színház újra alkotása; a magyar történelmi társulat és számos más. De mind ezekben, bár legtöbbet tett és áldozott, az ő szereplése minden zaj és feltűnés nélkül, csak az eredmény felé sietett s a sikerből magának még a dicsőséget sem követelte.

Korunkban ritka tünemény, látni egy férfit, kit magas születés, nagy vagyon, kitűnő elmehettség a nemzet legelsőinek sorába emelnek, s a ki el is foglalja az őt megillető helyet szellemi munka, anyagi áldozatok s nevének és egyéniségének sulya által, — de nem kívánja magának sem a forum tapsait, sem a kormányzati befolyást jutalmul, hanem mikor csak teheti visszavonul a magánéletbe, nem hogy pihenjen és lappangjon, hanem hogy csendesen és szerényen dolgozzék tovább. A főhatalom polezáról az eke szarvához visszatérő Cincinnatus klasszikai alakja, csak hogy modern kiadásban, a XIX. század mivel államában, a hol az államférfiúnak a magányban nem a szántásvetés kezdetleges szerepe, hanem a tudomány előbbvitel, a toll és szó által való társadalmi hatás, a nemes törekvések szellemi és anyagi istápolása jutnak osztályrészébe.

Ime a gróf Mikó Imre életének, egyéniségének egyszerű, önzetlen és igénytelen, tetteiben s azok eredményében nagyszerű és áldásos jelleme. Pályájának minden részlete csak ez általános képet illusztrálhatja.

1805. szeptember 4-én, Háromszéken, Zabolán született, nagynevi őseinek, anyai részről, a Mikéseknek egyik kastélyában. Anyja, gr. Mikes Borbála, szülői látogatásán volt itt s adott életet a nagygyá leendő fiúnak, a magával váltván meg azt; atyja gr. Mikó György volt. Nagyszülői házában maradván az anyátlanul maradt árva, azok gondos nevelésében részesült; s azok, néhány év múlva marosújvári kastélyukba költözvén, a szépen fejlődő gyermeket a nagyenyedi Bethlen-kollegiumba adták. Itt nyerte meg szellemének általános tudományos irányát, sokoldalú képzettségének alapjait s a közszellem azon erős fuvallatát, melyet a magánnevelés csak ritkán ad meg, s mely a nyilvános oktatásnak egyik legjótékonyabb következménye. De ha sokat köszönhetett Mikó a nagyenyedi főiskolának, nem is volt nála hálásabb növendéke ez Alma maternek soha, nem egy is, ki dúsabban fizette volna vissza, kamatostól, az onnan nyert szellemi tőkét. Végezvéen itt a jogi tanfolyamot is, mint első tanítvány a nála csak hét évvel idősebb Szász Károlynak, mindjárt a közpályára lépett. Még joggyakornok volt a marosvásárhelyi királyi táblánál, midőn több megye táblabírái sorába ígatták; s letévén 1825-ben a jogi szigorlatokat, 1826-ban az erdélyi főkörmányszékhez tiszteletbeli jegyzővé, 1831-ben tiszteletbeli fogalmazóvá, 1834-ben tiszteletbeli titkárrá neveztetett elő. 1835-ben udvari titkárrá neveztetett ki, 1837-ben pedig az erdélyi országgyűlés szabadválasztása s kir. megerősítés által kormányzó tanácsos, 1847-ben pedig ugyanezen uton kinevezés lett, mely minőségében, mint első tanácsos, a kormányzó távollétében a kormányzó elnöke is volt. Így emelkedett, fokozatosan,

a közlegénységétől a vezérségig, miben — ha volt is valami része születésének, mindenesetre több és döntő: érdemeinek.

Időközben 1838-ban a nagyenyedi főiskola főgondnokává, 1840-ben a reformatus status egyik főkuratorává (világi elnökévé) választották; s e két állásával az egyház és iskola ügyeiben is döntő befolyást nyert. Hasonló vezérszerep jutott neki a köznevelődési téren is, midőn a kolozsvári nemzeti színház igazgatása az 1841/2-iki országgyűlés által törvénykezilyileg reá ruháztatott.

Ez gróf Mikó Imre életpályájának első, alapvető korszaka; melynek eredménye nemcsak a magas állás, melyre fölemelkedett, hanem a köztisztesség és tekintély, melyet magának az országban, a nemzetnél, s az elismerés és bizalom, melyet a fejedelmnél nyert.

Ezek voltak segítői élete második, legnehezebb korszakában: a forradalmi s az arra következett években; ez időkből, melyek a hűségét és szilárdságát, a hazafini erőt és eszélyt a legnehezebb próbára vetették.

1848-ban b. Jósika Sámuel lemondván a kancellárságról, a fejedelem bizalma gr. Mikót hívta helyére. De az idők a kancellári állást s az előbbi rendszert tulszárnyalták már, s ő személyesen fejtette ki okait a trón előtt, melyekért ez állást el nem fogadhatja s Erdélyben kíván maradni. Itt az agyafalvi székely nemzeti ös-gyűlés vezetése bízta rá, a legnehezebb pillanatokban sikerült a tömeget a törvényesség útján megtartani. Kitörvén a forradalom, a névleg visszaállított erdélyi főkörmányszék által egy emlékirattal Bécsbe küldetett az udvarhoz, de mint később a Batthyány és Deákféle küldöttség Windischgrätznél, úgy ő is letartóztatva Bécsben volt kénytelen maradni 1849 végeig. Midőn haza bocsátották: boldogan elhagyott családi tűzhelyét gyászba borulva találta; nemes szívé s emelkedett szellemü neje, gr. Rhédei Mária halva volt, s három kis gyermeke, egy fia és két leánykaja: árvák. Családi gyászát még súlyosabbá tette a nemzet gyásza s a szörnyű pusztulás, mely Erdélyben még sokkal nagyobb volt mint a Királyhágón inenni részekben.

De Mikó Imre nem az az ember volt, a kin tartósan erőt vehessen a csüggedés. A levert hazát és nemzetet ő nem tartotta elveszítettnek; s Erdélyben, melynek ekkor kezdék őt Széchenyijének nevezni, föléb-reszteni az élet öntudatát, a jövő reményét, a csüggedés ellen óvó munkásságát: ezt érezte ő hivatásának, ezt választotta ő szerepéül e nehéz időkben. S ez, életének harmadik, legfényesebb, tettekben és hatásban legdicsőbb korszaka.

Társadalmi központot teremtett Kolozsvárra. Termei megnyiták az erdélyrészi értelmiség és hazafiság képviselőinek, s minden nemes eszme, minden életrevaló törekvés vagy töle indult ki, vagy általa karoltatott fel, ápolatott s jutott sikerre. Csak futólag említhetjük, sőt csak hézagosan, mit tett, mit kezdeményezett, mit létesített ez időszakban. Csak rámutathatunk az erdélyi gazdasági egyesületre, melynek nevezetes alapítványával új életet adott s széles munkakört kényszerített; a kolozsvári nemzeti színházra, melynek, mint törvényes igazgató, ismét élére állott s új lendületet adott; a kolozsvári nemzeti muzeumra, melyet gróf Kemény József és

Sámuel már a negyvenes években kezdeményeztek ugyan adományokkal, de az értékes gyűjtemények elhelyeztetésül s meddön heverték, míg gr. Mikó, terjedelmes park-középen álló palotát nem ajándékozott az általa így megalapított s életre hívott intézetnek; végre irodalmi munkásságára s nagy áldozataira: „Erdély Történelmi Emlékei“-nek három kötetére, Debreczeni „Kiovi csatá“-jának, Kazinczy levelezéseinek, Kriza „Vadrózsa“-nak, Gyergyai nyelvészeti munkájának egyenesen az ő költségén, vagy áldozatával megjelenésére; az erdélyi részekben a magyarországi nemzeti politikát támogató politikai hírlap (a „Kolozsvári Közöny“-) alapítására; s végre annyi magánkezdemény gyámoltására, annyi menekült, vagy üldözött fölségelésére, a tanügynek (többi közt a sepsi-szentgyörgyi új iskolának) az egyházi életnek, számos elpusztult szegény egyházközségnek segélyezésére, stb. stb. S a mit legelől kell vala említenünk: az oláh vandalizmus által romba döntött nagyenyedi kollegiumnak hamvaiból való feltámasztása, elemi osztályokkal megkezdve, évről évre, előbb al-, aztán főgymnáziummá újra kinövesztése, majd theologiai, tanító képezdével ellátása, semmivé vált könyvtárának újra alapítása, vagyoni ügyeinek rendezése, — mindez, a gróf Mikó Imre műve!

1861-ben a politikai élet újra megkezdődvén: Erdély kormányelnökévé nevezetett ki; de az udvari kancellária Szebenbe hirdetvén országgyűlést, e törvénytelen rendeletnek Mikó nyíltan ellenszegült, állását letette, az 1863-ki törvénytelen országgyűlésbe nem lépett, a törvény alapjára álló remonstránsok élére állott, az emlékiratot b. Kemény Ferenczel és Haynaldal maga vitte Bécsbe. 1865-ben, mint Kolozsvár képviselője jelent meg a magyar országgyűlésben. A miniszteriumban a közlekedési tárczát vállalta el, nem mint hatalmi állást, hanem mint munkakört, kötelességzértekből, hogy a Deákpárt általa helyeselt politikáját neve s tekintélye súlyával is támogassa. S mikor kötelességének eleget tett és visszavonult: folytatta munkásságát és áldozatait.

Gróf Mikó Imre a régi Erdélynek volt jellemző és nemes képviselője. Patronus és Maecenás, de nemcsak pénzzel és anyagi segélyvel, hanem munkával is szolgálta az ügyet, melyet támogatni kívánt. Debreczeni Márton „Kiovi csatá“-ját nemcsak kiadta, hanem a szerény sorsban elhunyt költő életrajzát is megírta élébe.

Mint tudós: az akadémia tiszteleti tagja, a történelmi társulat elnöke, nemcsak neve fényével, hanem közvetlen, dolgozataival is szolgálta a tudomány ügyét. „Irányszemlé“- (a „Budapesti Szemlé“-ben) akadémiai székfoglalója „Erdély külön válása“- történetéről, történelmi-társasági és muzeum-egyleti elnöki megnyitó s egyéb beszédei: mind egy mély elme s fenkölt szellem nemes nyilatkozásai.

Élete végéig, visszavonulva a politikától, s bár zászlós ur (kir. főpohárnokmester) a felsőházban sem jelenve meg: egyházának szentelte. Súlyos családi csapásokat szenvedett; elvesztve egyetlen, nagyreményű fiát, s benne családja és neve utolsó fiú-örökösét, el egyik leányát, özvegyére látva jutni a másikat, lelke, ép annyira bölcsész, mint hitbuzgó, az egyház és köznevelődési, jelesen közoktatási

Az amerikai vadásztársaság.

Mayne-Reid után

Vajda Jánostól.

IV.

Kacsavadászaton.

Hogy még az oly ártatlannak tetsző kacsavadászaton is mily veszélyes helyzetbe jöhet az ember, bizonyítja a következő eset, melyet ezuttal maga Mayne Reid beszélt el, midőn a társaságnak épen egy vízi-vadászaton ejtett zsákmánya képezte a vacsora tartalmát és ennél fogva a beszélgetés tárgyát is.

„Néhány napot töltöttem egy ültetvényes barátommal, ki egy a Chesapeakei öblöbe omló patak partján lakott. Legnagyobb ohajom néhány darabot ejteni a hírhedt ló-kacsákból (canard-chevaux), mert eddigelé ismertem ugyan azok izletes husát, de még egyet se löttem közülök.

Barátom lakhelye a folyócska partján volt, csekély távolra a tenger hullámverésétől. Mitűn az a növény, melyet a kacsák kedvelnek, csak az álló vizekben tenyész, körülbelül egy félóránnyira kellett a folyamon befelé csónakáznom, hogy arra a tájra érjek, a hol tanyáznak.

Egy kis lélekvesztőbe szálltam tehát, azután egy eb társaságban, melyet nekem a környék legjobb vízi vizslájaként mutattak be és ajánlottak.

Evezőim segélyével csakhamar a kívánt helyre érkeztem és a vízi vadak különféle nemei tüntek föl előttem, melyek közt az ugynevezett canvas-vask — a keresett vadkacsák fajaival is találkoztam.

Kikötöttem alkalmas helyen, s ladikomat néhány tengeri vízi növényhez erősítvén, valamely fődött helyet kerestem, a hol elrejtőzködhessen. A vizlát azután keresésre nógattam, de az átkozott dög legkevésbé sem figyelt se szavaimra, se mozdulataimra. Szemeiben az ijedség bizonyos kifejezését láttam, a mit annak tulajdonítottam, hogy még csak most lát először, s reméltem, hogy bővebb ismerkedés után megjavítja viselkedését.

De nagyon tévedtem. Hasztalan volt minden igyekezetem. Az eb makacsul vonakodott széltehen-hosszában futkosni a patak hosszában, a mint nekem azt barátom ígerte. Ellenkezőleg lefeküdt a bokrok alá, a hely körül, a hol állást foglaltam, és mozdulni sem akart onnan.

Kétszer-háromszor erőnk-erejével huzeltam el onnan, hogy a vízbe küldjem, de mindannyiszor elmenekült és az árnyékba feküdt.

E makacsság annál inkább bosszantott, mert több ezerre menő kacsák szállt le a vízbe, a parttól alig néhány száz lépésnyire. Minden erőlködésem sikertelen lévén, visszatértem ladikomhoz, a nélkül, hogy fütttyentének az ebnek, nem törődvén vele, ha követ-e vagy nem. De a gonosz állat nyomomban lohogott és midőn a csónak-

hoz értem, ő maga ugrott be legelőször, a nélkül, hogy arra engedelmet kért volna. Annnyira dühös voltam, hogy épen vissza akartam kergetni, de mérsékelvén magamat, kis ideig mozdulatlan maradtam a járműben, tervezgetve, miként fogjak már most a dologhoz?

A távolban nagy csapat kacsák röpdöstek és e látvány fölöttébb vonzó volt reám nézve. Leszálltak a vízre, sűrűen, a mi kedvező esélyül kínálkozott a jó lövőnek. Szél után usztak, vallisnerias mezőség közepette. Jól célzott lövéssel legalább husz darabot lehetne löni belőlük. Hogy jobban belophassam őket, csónakom oldalára apró faágakat s vízi növényeket tűzdeltem, azután csendesen a kacsák felé haladtam. Majd a fölösleges evezést is abba hagytam és egy csendes szellőre bízam csónakom odább tolását. Elhelyezkedtem akként, hogy a vadak észre ne vehessenek, én azonban az ágak közt mindenfelé elláthassak.

Körülbelül egy óráig haladtam így az ingoványoson, mialatt csónakom két-három ízben is megállapodott s egy darabig egy helyben maradt, de majd ismét a lengedezni kezdő szél elindította, s a csónakomat reszelő vízi növényzet suhogása jelezte, hogy ismét tovább haladok. Végre olyan tájakra értem, a hol a víz színét nem lepte el semmiféle növényzet, s a színes víztükörön láttam, a mint egy jó nagy csapat kacsák épen felem tart.

Legnagyobb érdekléssel szemléltem e kacsákat, s észrevettem, hogy közöttük színre nézve az ugynevezett „canvas-vask“-októl egészen különbözők is vannak. Tudniillik amerikai csörgő réczék. Alig van valami mulatságosabb mint e két madár faj folytonos harca egymás közt. A csörgő récze ugyanis a legjobb uszó a madarak közt, míg a többi inkább csak ügyes buvár. Bizonyos távolban megvigyázta, a mint emezek egyike lebukik, s kiszámítja, hol fog ismét feljönni a víz színére, száájában a víz alól fölhozott növény gyökerével. És mielőtt ez szeméit kinyitja s mintegy magához tér, a merész csörgő récze rárohan, s kikapván száájából az eleséget, tova iramlík.

Végre e szemlélődés gyönyöre közben sikerült egy sűrű nagy csapatot beközelítenem. Nem volt hátra egyéb, mint puskámat a faágak közt kitolnom, fölhuoznom, azután jól célözva rájuk löni. Természetesen a rendes szokást követve, először ültökben, azután a másik csővel a fölropölök tömege közé durrantottam. Az első lövés után mintegy husz darab kacsát láttam a víz színén vergődni. A többi felropült, még pedig oly robajjal, mely a mennydörgéshöz hasonlított.

A mint mondom, mintegy husz darabra becsültem a lelőtt kacsák számát, de hogy valóban mennyi lehetett, azt meg nem számolhattam, mert egyetlen egyet sem foghattam ki közülök. Gondolataim egészen a vadászatra irányultak, de egy körülmény merült föl, mely egyszerre feledtete velem minden egyebet, s csörgő és mindenféle réczék úgy kiröpültek fejemből, mintha soha életemben rájuk se gondoltam volna.

Mialatt az árammal haladtam, a füvek közt himbálódzva, az eb, melyet magammal hoztam, nem egy ízben vonta magára figyelmemet különös magaviseletével. A ladik alján feködt, oldalt annak orrával, félig elfödve a füvek által; majd azonban időnként első lábaira állott, iszonyodva tekintett körül, szomorúan nyöszörgött s végre megint lefeküdt. Azt is észrevettem, hogy olykor egész testében összerázkódott s álkapezása úgy vaczogott, mintha össze akart volna töredezni apróra. Egyelőre csak csudálkoztam e magatartásán. Igen el voltam foglalva a vadakkal, melyek előttem uszálltak, és a mennyire emlékszem, az állat ezen

A gyűrű.

(Grün Anasztáztól.)

Távol szülő hazámtól,
Ültem magas hegyen;
Lenn dombos — és vetések
A völgyek mélyiben.

Újjamról, álmaozva,
A gyűrűt levonám,
Mit zálogul, búcsúzva
Adott nekem a lány.

Szemem elébe tartám,
Kiesiny távós gyanánt;
S úgy néztem a világot
Az arany gyűrűn ált'.

Vidám zöldesű dombok
S arany vetés, körül;
Szép kép, ilyen kerethez,
Hogy nézni gyönyörű!

Csinos kis tiszta kunyhók
A zöld hegy hajlatán,
Lenn sarló, kasza csillog,
És rend dől rénd után.

Kékvölgy folyótul szegve
Széles lapály terül;
S mint gránit-örök, állják
A kék bérczek, körül.

Városok tornya csillog,
Erdők sötétlenek,
S mint vágymai — magasban
Szállnak a fellegek.

S a tájt s boldog lakóit,
És földet és eget;
Keret gyanánt körül, a
Kisded gyűrűcske vett.

Oh nézni szép, mit körbe
Lánykánk gyűrűje vett:
A tájt s boldog lakóit,
A földet és eget!

Szász Károly.

nyugtalanságát a tölem való félelemnek tulajdonítottam.

Ez okoskodás elég volt arra, hogy megnyugtasson egészen azon pillanatig, melyben második csövem kisütése után figyelmem kényszerüleg teljesen a kutyára irányult; sőt megvallo, annyira összpontosult ott, hogy egy másodperc múlva semmi egyébre nem gondolhattam. Elöttem állt, három lépésnyi távolban,

Rémület fogott el; sőt e szó rémület, nem is fejezi ki az érzést, melyet az állat látása okozott. Ha azt mondom, hogy borzadály, iszony szállt meg, még e kifejezés sem ad fogalmat arról, mit e perczen éreztem. A legválságosabb helyzetben találtam magamat, a nélkül, hogy módót látnék, miként szabaduljak belőle. A halál, a legkegyetlenebb, legborzasztóbb halál képe állt előttem!

A mint hirtelen egy hátráló mozdulatot tettem, gyöngye lélekvesztőm megbillent, hogy majd fölborultam vele együtt. Nem tudtam mit tevő legyek, mert attól tartottam, hogy legkisebb mozdulatom támadásra ingerelheti az iszonyu állatot. Vízbe ugorjam? Igaz, hogy az nem volt szerfölött mély, talán másfél méter, de fenéke hasonló volt a kátrányhoz, melyen uszva vagy járva áthatolni egyaránt lehetetlen

Rusznák falu.
A tiszai szorosok kezdete Lonkánál.

5. Az alföldi Tisza.

Trébusa mellett.
Országút.

TISZAVÖLGYI KÉPEK.

borzasztóan vonitva, vadul szegezve reám szeméit; nyelve kilógott, szája tele volt habbal; önk kitalálhatják már, barátim, hogy az eb meg volt dühödve! Veszétsége már most csak oly bizonyos volt, mint jelenléte csolnakomban. Én már több ízben láttam veszett ebet, ismerem e retentő betegség minden tüneteit; semmi kétség többé, hogy e vizsla veszett volt, még pedig a legveszélyesebb mérvben.

Ösztönszerűleg védelmi állásba helyezkedtem; első gondolatom volt, fegyveremet megragadni és fölhozni. Az ijedség által okozott elmezavar közepette elfeledtem, hogy mindkét csövem üres. Meg akartam tölteni, de az ebnek egy mozdulata arra mutatott, hogy ez veszélyes kísérlet lenne. Ösztönszerűleg ragadtam fegyveremet kezembe a csövénél fogva, hogy szükség esetén agyával védhessem magamat.

volt. A part legalább negyedórnyira, s ha uszva akarom elérni, mindenesetre le kell vetnem téli gunyámat, a mi annyi lett volna, mint fölívni az ebet, hogy ugorjon a nyakamba.

Ez különben mozdulatlan maradt, iszonyatos szeméit reám meresztve, mindazáltal mégis kevesebb átkodottsággal, mint valamivel előbb. Olykor azt hittem, hogy nekem akar ugrani, és a nélkül, hogy valami mozdulatot

tegyek, szorosabban fogtam meg puskám boldogabb végét. De a veszély tetézetéül azt vettem észre, hogy a víz árama a sik tengerbe ragad. A szél a szárazföldről fúj s a csónakom oldalára tüzdelt ágak, mint a vitorlák tolták előre lélekvesztőmet. Kétségbejítő sebességgel haladtam előre.

Már kiértem a földborította részből és a nyílt oceánon lebegtem, midőn legnagyobb rémületemre szirtörvényt pillantottam meg oldalvást, melyen a hullámok megtörték és előtte gőzfelleget képeztek.

Egy oldalvást vetett tekintet elég volt, hogy meggyőzőn az új veszélyről, mely fenyegetett; ha nem sikerül megállítani a csónakot, a szirthöz vagyok vágva, mielőtt tíz perc lefoly.

Rettenetes válut elé voltam állítva. Vagy kényszerítenem kelle az ebet a hajóban elfoglalt állása elhagyására, vagy bevárni, míg a hullámok a szirthöz vágnak mindenestől. Ez utóbbi eshetőség egy volt a bizonyos és kikerülhetlen halállal; a másik a siker némi

GRÜN ANASZTÁZ. (Gróf Auersperg Antal.)

esélyét hagyván fön, s miután a végszükség is némileg visszaadta érelyemet, az utóbbira hátróztam el magamat.

Nem tudom, ha vajjon az eb nem találta-e ki gondolatomat tekintetéből, midőn látta, hogy erősebben szorongatom fegyveremet; anynyi való, hogy kissé megrettenni látszék, és elhagyva állását egészen a csónak orrába bujt, s ott nem tudván tovább hátrálni, összezsugorodott, mint kevéssel azelőtt.

Ösztönöm első sugallata volt, megragadni az evezőket, mert már a habtörés zaja fülembé zugott rémesen; de azon pillanatban okosabb gondoltam, tudniillik, hogy mégis jobb lesz, ha puskámat töltöm meg. Ez nehéz földadat volt, de minden tölem lehető eszélyvel hajtottam végre. Nem tévesztém szem elől a veszélyes állatot, és tapogatózva nyulván porhoz, fojtáshoz és golyóhoz, sikerült végre puskám egyik csövet megtöltenem és a gyutacsot a lyukra helyeztem.

Védelmem egy esz-

A PUSZTÁN.

köze most már megvolt, s most már több bizalommal fogtam második esőm töltéséhez, s egyszersmind nagyobb gondal is hajtottam azt végre. Az eb még mindig reám mereszté szeméit. E pillanatban a szírthez közeledtem; a hullámterés jelezte a veszély közellétét. Még néhány pillanat és a csónak, mint a dióhéj török apróra a hullámok közepette. E pillanat nagyon drága volt. Minden percnek megvolt a maga értéke, s nekem mégis nagy ovatossággal kelle eljárnom. Nem mertem képméző fogni puszkát; egy ily mozdulat fölkelthette volna az átkozott állat dühét. Tehát csak úgy hönöm alá fogtam fegyveremet és úgy gépileg irányoztam feléje csövémet. Végre, midőn azt hittem, hogy a kellő irányt eltaláltam, megnyomtam a ravaszt.

A hullámok robaja oly nagy volt, hogy alig hallottam a puská durranását; de láttam, hogy az eb fölfordult és vonaglik. Láttam, mint omló ki a vér bordája közül; a golyó itt hatolt be és ez egy seb is valószínűleg elég lenne, de nagyobb bizosságot okáért most képméző fogtam puszkát és jobban czélozva, mint először, második golyómat is oldalába küldtem, hevederre. Erre megszűnt mozogni, az eb meg volt döglőve.

Azonnal félre dobtam fegyveremet és megragadtam az ezéveket. Ideje volt! A lélekvesztő, pehelyként hanyódván, már a tájékozó hullámok közt himbalózott. Szerencsére a gondviselés segélyével néhány evezőrántás kiment a veszedelemből. Sietve távoztam a sziklától és Corvay irányában a partnak evettem.

Most már beláthatják önök, hogy kacsaíróról egészen elfeledkeztem. Az áram bizonynyal elvitte őket nem tudom merre, és én nem sokat törődtem velök. Csak egy gondolatom volt, az, hogy minél hamarabb távozzam e vizekről, el levén határozva, hogy soha többé nem megyek kacsavadászatra ismeretlen vizslával.

Grün Anasztáz.

1806—1876.

Gróf Auersperg Antal Sándornak, az osztrák arisztokraczia egyik előkelő tagjának e hó 12-én történt halálát e szerény név alatt vette tudomásul a világ, hogy Grün Anasztáz meghalt. A költőnek saját tehetsége által szerzett neve háttérbe szorította az előkelő családi rangot és nevet, s míg az Auersperg gróf halála csak Ausztriát érdekelte volna: a költő halálát egész Németország, sőt az egész irodalmi világ tudomásul veszi s méregeti a veszteséget, melyet elhunytával a német irodalom szenvedett.

Ausztria költői a nagy német irodalomban nem foglalnak épen első rangu állást; de többen vannak köztük, a kik a második sorban tisztességgel megállanak. Ezek között egyike a legjelentékenyebbeknek Grün Anasztáz, kinek épen ebben az évben ünnepelte Ausztria több városa hetvenedik születése napját egész ünnepélyességgel. A hetvenedik születésnap után több nem következett s az ünnepély koszorúira nem sokára fátyol borult s a babékoszoru ma már csak koporsóját és emlékeztetőt veszik körül.

Halála híre nem jött véletlenül, mert a költő hosszabb ideig után sulyos beteg s betegségének híre után közelgő halálát naponként várták.

Ausztria benne egyik független szellemű költőjét és szabadelvű politikust veszítette el, kinek költői művei nem közönséges mozgalmat támasztottak épen abban

az időben, mikor Ausztria az alkotmányos életnek még legkevesebb szabadsággal járó formájától is nagyon távol állott.

Auersperg Antal Sándor 1806-ban április 10-én született s egy ideig a bécsi Theresianumban és egy katonai mérnök-akadémiában tanult, majd a bécsi egyetemen. Az ifjú gróf nem volt valami kitűnő tanuló s már korán ébredezett benne a hajlam a költészet iránt, melynek első jelentékenyebb feltűnésekor pedig atyjával is meghasonlott, ki nem az írói pályára szánta fiát s bosszankodott, hogy ez a bécsi írók társaságát kereste. Első versei pedig már atyja életében megjelentek egyes lapokban az egyszerű Grün név alatt, mely — midőn a költő, atyja halála után, teljes önállóságra s nagy vagyon birtokába jutott — nem sokára egész Németország ismeretessé lett. Először mint érzelmes lantos költő jelent meg 1830-ban egy gyűjteményben „Blätter der Liebe“ (a „Szerelmem lapjai“), mely az ifjú évek első virágait foglalta magában. Ártatlan szerelmi dalok, melyekből senki sem gondolta volna, hogy e költő még a politikában is vizet fog zavarni. Még ugyanazon évben kiadott egy másik gyűjteményt is „Der letzte Ritter“ („Az utolsó lovag“) cím alatt, melyben apró elbeszélő fajta versek vannak mintegy románz-füzérbe foglalva. E gyűjtemény azonban szintén csak akkor lett nagyobb hatásúvá, mikor a következő évben (1831-ben) egy névtelen könyv jelent meg Hamburgban, mely Uhlandnak volt ajánlva, s mely Metternich és környezete figyelmét is egyszerre magára vonta. Az új könyv a „Spaziergänge eines Wiener Poeten“ annyira magán hordotta az 1831. évek politikai mozgalmakra gerjesztő bélyegét, hogy elődével „Az utolsó lovag“ gal együtt a gyanus könyvek sorába került, s az „erga schedam“ jegyzékbe vett műveket, mint félig eltiltottakat, egy ideig csak az elismert „jórészművek“ vásárolhatták minden gyanu nélkül Ausztriában. Az ifjú Marquis Posa, mint ettől kezdve gyakran nevezték a szabadságszerető fiatal arisztokratát, maga is Metternich rendőrségének felügyelete alatt állt s vizsgálat indításával is zaklatták egy ideig. Pedig „Az utolsó lovag“ épen nem valami veszedelmes könyv, a szabadság szeretetétől áthatott versek nagyon békességes románz-füzérnek tetszenek a mai olvasó előtt, s csak a „Spaziergänge“ foglalt magában olyan szatirikus, s olyan zajos és izgató elemeket, melyek a „közrend és közönség“ birodalmában különösen zavaró hatást gyakorolhattak. Hanem azért a rendőrségnek mégis tekintélyes része volt benne, hogy a Grün Anasztáz neve csak azért is még népszerűbb lett Ausztriában, sőt egész Németországban. Demokratának, a mi egy arisztokratának már szintén bűn, sőt radikálisnak tartották, kinek műveiben a forradalom szelének ragályos fuvallatától félték. Metternich körül is vétette embe- reivel s megfélemlíteni, vagy megnyerni o hajtott. A „Schutt“ („Rom“) című füzet még ilyen dithyrambikus lángolású szabadsági verseket, rajongó álmadozásokat foglal magában, s a kornak, kivált Bécsben, de egész Németországban is, veszélyesekül tekintett eszméit tükrözi vissza az a kötet is, mely „Költemények“ cím alatt 1837-ben jelent meg. Két évvel ezután házasságra lépett Attem grófnak, a stájer tartományi főnöknek leányával, s több oldalról

megkísértették, hogy eddigi eszméivel és irányával hagyjon fel.

Minő hatása volt e kísértéseknek, bajos volna megmondani, de annyi tény, hogy hosszabb ideig nem jelent meg gyűjteménye és sokan azt vélték, hogy az udvar megnyerte a költőt, ki az előkelő világban hűtlenné vált eddigi eszményeihez, s ezért meg is támadták, kivált a semmi tekintet nem ismerő Herwegh, a német forradalmi költő. Grün Anasztáz a „Niebelungen im Frack“ című füzetrel felelt a gyanúsításra s erős kifakadásokkal verte vissza a támadásokat, kijelentve, hogy „rabszolgája még a szabadságnak sem akar lenni.“

A dolgot valódi állása pedig az, hogy Grün Anasztáz soha sem volt forradalmi lantos, sőt igazi szabadságszédalmok sem volt, hanem sokára egész Németország ismeretessé lett. Először mint érzelmes lantos költő jelent meg 1830-ban egy gyűjteményben „Blätter der Liebe“ (a „Szerelmem lapjai“), mely az ifjú évek első virágait foglalta magában. Ártatlan szerelmi dalok, melyekből senki sem gondolta volna, hogy e költő még a politikában is vizet fog zavarni. Még ugyanazon évben kiadott egy másik gyűjteményt is „Der letzte Ritter“ („Az utolsó lovag“) cím alatt, melyben apró elbeszélő fajta versek vannak mintegy románz-füzérbe foglalva. E gyűjtemény azonban szintén csak akkor lett nagyobb hatásúvá, mikor a következő évben (1831-ben) egy névtelen könyv jelent meg Hamburgban, mely Uhlandnak volt ajánlva, s mely Metternich és környezete figyelmét is egyszerre magára vonta. Az új könyv a „Spaziergänge eines Wiener Poeten“ annyira magán hordotta az 1831. évek politikai mozgalmakra gerjesztő bélyegét, hogy elődével „Az utolsó lovag“ gal együtt a gyanus könyvek sorába került, s az „erga schedam“ jegyzékbe vett műveket, mint félig eltiltottakat, egy ideig csak az elismert „jórészművek“ vásárolhatták minden gyanu nélkül Ausztriában. Az ifjú Marquis Posa, mint ettől kezdve gyakran nevezték a szabadságszerető fiatal arisztokratát, maga is Metternich rendőrségének felügyelete alatt állt s vizsgálat indításával is zaklatták egy ideig. Pedig „Az utolsó lovag“ épen nem valami veszedelmes könyv, a szabadság szeretetétől áthatott versek nagyon békességes románz-füzérnek tetszenek a mai olvasó előtt, s csak a „Spaziergänge“ foglalt magában olyan szatirikus, s olyan zajos és izgató elemeket, melyek a „közrend és közönség“ birodalmában különösen zavaró hatást gyakorolhattak. Hanem azért a rendőrségnek mégis tekintélyes része volt benne, hogy a Grün Anasztáz neve csak azért is még népszerűbb lett Ausztriában, sőt egész Németországban. Demokratának, a mi egy arisztokratának már szintén bűn, sőt radikálisnak tartották, kinek műveiben a forradalom szelének ragályos fuvallatától félték. Metternich körül is vétette embe- reivel s megfélemlíteni, vagy megnyerni o hajtott. A „Schutt“ („Rom“) című füzet még ilyen dithyrambikus lángolású szabadsági verseket, rajongó álmadozásokat foglal magában, s a kornak, kivált Bécsben, de egész Németországban is, veszélyesekül tekintett eszméit tükrözi vissza az a kötet is, mely „Költemények“ cím alatt 1837-ben jelent meg. Két évvel ezután házasságra lépett Attem grófnak, a stájer tartományi főnöknek leányával, s több oldalról

megkísértették, hogy eddigi eszméivel és irányával hagyjon fel. Minő hatása volt e kísértéseknek, bajos volna megmondani, de annyi tény, hogy hosszabb ideig nem jelent meg gyűjteménye és sokan azt vélték, hogy az udvar megnyerte a költőt, ki az előkelő világban hűtlenné vált eddigi eszményeihez, s ezért meg is támadták, kivált a semmi tekintet nem ismerő Herwegh, a német forradalmi költő. Grün Anasztáz a „Niebelungen im Frack“ című füzetrel felelt a gyanúsításra s erős kifakadásokkal verte vissza a támadásokat, kijelentve, hogy „rabszolgája még a szabadságnak sem akar lenni.“ A dolgot valódi állása pedig az, hogy Grün Anasztáz soha sem volt forradalmi lantos, sőt igazi szabadságszédalmok sem volt, hanem sokára egész Németország ismeretessé lett. Először mint érzelmes lantos költő jelent meg 1830-ban egy gyűjteményben „Blätter der Liebe“ (a „Szerelmem lapjai“), mely az ifjú évek első virágait foglalta magában. Ártatlan szerelmi dalok, melyekből senki sem gondolta volna, hogy e költő még a politikában is vizet fog zavarni. Még ugyanazon évben kiadott egy másik gyűjteményt is „Der letzte Ritter“ („Az utolsó lovag“) cím alatt, melyben apró elbeszélő fajta versek vannak mintegy románz-füzérbe foglalva. E gyűjtemény azonban szintén csak akkor lett nagyobb hatásúvá, mikor a következő évben (1831-ben) egy névtelen könyv jelent meg Hamburgban, mely Uhlandnak volt ajánlva, s mely Metternich és környezete figyelmét is egyszerre magára vonta. Az új könyv a „Spaziergänge eines Wiener Poeten“ annyira magán hordotta az 1831. évek politikai mozgalmakra gerjesztő bélyegét, hogy elődével „Az utolsó lovag“ gal együtt a gyanus könyvek sorába került, s az „erga schedam“ jegyzékbe vett műveket, mint félig eltiltottakat, egy ideig csak az elismert „jórészművek“ vásárolhatták minden gyanu nélkül Ausztriában. Az ifjú Marquis Posa, mint ettől kezdve gyakran nevezték a szabadságszerető fiatal arisztokratát, maga is Metternich rendőrségének felügyelete alatt állt s vizsgálat indításával is zaklatták egy ideig. Pedig „Az utolsó lovag“ épen nem valami veszedelmes könyv, a szabadság szeretetétől áthatott versek nagyon békességes románz-füzérnek tetszenek a mai olvasó előtt, s csak a „Spaziergänge“ foglalt magában olyan szatirikus, s olyan zajos és izgató elemeket, melyek a „közrend és közönség“ birodalmában különösen zavaró hatást gyakorolhattak. Hanem azért a rendőrségnek mégis tekintélyes része volt benne, hogy a Grün Anasztáz neve csak azért is még népszerűbb lett Ausztriában, sőt egész Németországban. Demokratának, a mi egy arisztokratának már szintén bűn, sőt radikálisnak tartották, kinek műveiben a forradalom szelének ragályos fuvallatától félték. Metternich körül is vétette embe- reivel s megfélemlíteni, vagy megnyerni o hajtott. A „Schutt“ („Rom“) című füzet még ilyen dithyrambikus lángolású szabadsági verseket, rajongó álmadozásokat foglal magában, s a kornak, kivált Bécsben, de egész Németországban is, veszélyesekül tekintett eszméit tükrözi vissza az a kötet is, mely „Költemények“ cím alatt 1837-ben jelent meg. Két évvel ezután házasságra lépett Attem grófnak, a stájer tartományi főnöknek leányával, s több oldalról

megkísértették, hogy eddigi eszméivel és irányával hagyjon fel. Minő hatása volt e kísértéseknek, bajos volna megmondani, de annyi tény, hogy hosszabb ideig nem jelent meg gyűjteménye és sokan azt vélték, hogy az udvar megnyerte a költőt, ki az előkelő világban hűtlenné vált eddigi eszményeihez, s ezért meg is támadták, kivált a semmi tekintet nem ismerő Herwegh, a német forradalmi költő. Grün Anasztáz a „Niebelungen im Frack“ című füzetrel felelt a gyanúsításra s erős kifakadásokkal verte vissza a támadásokat, kijelentve, hogy „rabszolgája még a szabadságnak sem akar lenni.“ A dolgot valódi állása pedig az, hogy Grün Anasztáz soha sem volt forradalmi lantos, sőt igazi szabadságszédalmok sem volt, hanem sokára egész Németország ismeretessé lett. Először mint érzelmes lantos költő jelent meg 1830-ban egy gyűjteményben „Blätter der Liebe“ (a „Szerelmem lapjai“), mely az ifjú évek első virágait foglalta magában. Ártatlan szerelmi dalok, melyekből senki sem gondolta volna, hogy e költő még a politikában is vizet fog zavarni. Még ugyanazon évben kiadott egy másik gyűjteményt is „Der letzte Ritter“ („Az utolsó lovag“) cím alatt, melyben apró elbeszélő fajta versek vannak mintegy románz-füzérbe foglalva. E gyűjtemény azonban szintén csak akkor lett nagyobb hatásúvá, mikor a következő évben (1831-ben) egy névtelen könyv jelent meg Hamburgban, mely Uhlandnak volt ajánlva, s mely Metternich és környezete figyelmét is egyszerre magára vonta. Az új könyv a „Spaziergänge eines Wiener Poeten“ annyira magán hordotta az 1831. évek politikai mozgalmakra gerjesztő bélyegét, hogy elődével „Az utolsó lovag“ gal együtt a gyanus könyvek sorába került, s az „erga schedam“ jegyzékbe vett műveket, mint félig eltiltottakat, egy ideig csak az elismert „jórészművek“ vásárolhatták minden gyanu nélkül Ausztriában. Az ifjú Marquis Posa, mint ettől kezdve gyakran nevezték a szabadságszerető fiatal arisztokratát, maga is Metternich rendőrségének felügyelete alatt állt s vizsgálat indításával is zaklatták egy ideig. Pedig „Az utolsó lovag“ épen nem valami veszedelmes könyv, a szabadság szeretetétől áthatott versek nagyon békességes románz-füzérnek tetszenek a mai olvasó előtt, s csak a „Spaziergänge“ foglalt magában olyan szatirikus, s olyan zajos és izgató elemeket, melyek a „közrend és közönség“ birodalmában különösen zavaró hatást gyakorolhattak. Hanem azért a rendőrségnek mégis tekintélyes része volt benne, hogy a Grün Anasztáz neve csak azért is még népszerűbb lett Ausztriában, sőt egész Németországban. Demokratának, a mi egy arisztokratának már szintén bűn, sőt radikálisnak tartották, kinek műveiben a forradalom szelének ragályos fuvallatától félték. Metternich körül is vétette embe- reivel s megfélemlíteni, vagy megnyerni o hajtott. A „Schutt“ („Rom“) című füzet még ilyen dithyrambikus lángolású szabadsági verseket, rajongó álmadozásokat foglal magában, s a kornak, kivált Bécsben, de egész Németországban is, veszélyesekül tekintett eszméit tükrözi vissza az a kötet is, mely „Költemények“ cím alatt 1837-ben jelent meg. Két évvel ezután házasságra lépett Attem grófnak, a stájer tartományi főnöknek leányával, s több oldalról

Utolsó éveiben is mindig a szabad alkotmányos élet híve s a szabad eszmék barátja volt, s a megváltozott viszonyok között ismét eszébe jutott az embereknek, hogy a költő már akkor is nagy szolgálatot tett Ausztriában a szabadságnak, mikor kevesen mertek a mindenható Metternich rendszerére alatt megszólalni. A jelen év április havában, hetvenedik születésnapjának alkalmára rendezett ünnepélyek adták meg neki az elismerést, mely után néhány hónap múlva azzal a tudattal szállhatott sírjába, hogy Ausztria német népe halálával emlékszik a szabadságnak tett szolgálatára, s az egész német nemzet is szívesen sorolja Grün Anasztáz nevét érdemes íróinak koszorújába.

—r—s.

A nap munkája.

II.

A napsugarakban igen sok erő hever használatlanul; csak épen ki kell találni értékesítő módjait. Az ujkori tudósok azt állítják, hogy nem csupán a villanyosság és delezesség, hanem a fény, és hő s a suly és mozgás is erő képviselnek, illetőleg az erőnek különböző nyilvánulásai és alakjai, és mindnyájan egy és ugyanazon tényező módosulásaiból erednek, vagyis az

éter-nek nevezett, még eddig meglehetősen titkoszerű folyadék rezgéseinek tulajdonítandók, míg ellenben a nap nem egyéb, mint óriási égő test, a mely a világegyetem összes erőit magában összpontosítja.

A köszen, mint tudjuk, nem egyéb, mint ásatag (fossil) faszén; ez utóbbi pedig csupán a nap melegének vegyi egyenértéke (aequivalense). A nap kisugárzása elemeire bontja szét a levegőt a növények körül: az éleny az általános légkörben árad szét, a széneny pedig a növényben ülepszik le. A széndarab, mikor elég, visszadadja a légnek azon alkot-elemeket, a melyekből össze van téve. A fölhalmozott napvilág szét-árad, ellenben az éleny a helyett, hogy kibocsátatának, felszívatik. Ugyanígy áll a dolog a víz erejével is. Beszélünk a folyóról, mely malmaikat hajtja; de ám azt a folyót a nap he hozta hozzánk, hihetőleg a forróvívi tengerekről. Így áll a dolog a tenger hullámaival is: az apálylyal és dagálylyal, melyeknek fölhasználásáról ma már komolyan kezdenek gondolkodni — vagy úgy, hogy közvetve vízi kerekeket hajtassunk velök, vagy pedig úgy, hogy azokat közvetlenül sürített lég előállítására használjuk föl. A köszenet, mint tudjuk, ma jésztőleg nagy mértékben használják és fecserlik az emberek ipari, háztartási és közlekedési céljaikra. Ha ez még sokáig így megy, Angolország, Belgium, Francia- és Poroszország köszenlepei nem sokára kimerülnek, mondjuk: kevesebb mint háromszáz év alatt, míg Amerika és Khina roppant köszenbányái legfeljebb pár századdal fogják a világot köszenel tovább eltartani.

A földgölg tehát az, hogy a napot kényes-ritsük, hogy még többet is dolgozzék értünk, mint eddig tette, még pedig lehetőleg minél előbb. Mouchat gépét biztosan lehetne használni a forró-óvi tartományokban; például Egyiptomban, hol a nap ritkán jut feleleg mögé, valamint a nyugot-indiai ezukorgyaráknál is. Az üveg értékét már a külvilágreszekben is jól ismerik s például a söfőző kazánokat Chiliben és Mauritius szigetén rendszeren üveggel vonják be. Ha sikerülend, hogy a köszen munkáját a nappal végeztessük, még pedig a lehető legnagyobb mértékben, akkor a köszenbányák tovább kiállhatják a diesőséget. Eddig a tudósok összes törekvése oda irányult, hogy a viznek fölbotása által minél olesőbban élenyt és könenyt azaz hőt és fényt állíthassanak elő. A vizet hő-villanyos (thermo-electric) gép vagy telep (batteria) segélyével szét lehet bontani; de ez az eljárás jóval költségesebb, mint a mennyi köszenet megkimélnék vele. Találjuk ki a módját, hogy a nap melegével állíthassunk elő villanyosságot s akkor a vizet minden költség nélkül bonthatjuk szét alkot-elemeire; ha pedig ez sikerül, akkor határtalan mennyiségű hő és fény fog állani rendelkezésünkre. Azt ismerjük tehát a vegyészek első és legnagyobb feladatának, hogy Mouchat találmányát oda tökéletesítsék, miszerint azzal ne csak összpontosított hőséget, hanem villanyosságot is lehessen előállítani.

Eddig a viz szétbontására legalább is épen annyi hő szükségeltetett, mint a mennyit a szétválasztott alkot-elemek újból egyesülésök alkalmával kifejtének; épen ezért az ily eljárásból nem nyereség, hanem inkább veszteség származott. Ha e munkát oly hőséggel helyett, a mely költségbe kerül, olyan hőséggel végeztethetők, mely épen semmibe sem kerül, élenyünk és könenyünk annyi lenne, a mennyi csak kell; akkor aztán a nap melegének mesterséges összegyűjtésére és fölhasználására, bármily olesón jutnánk is hozzá, gondolni sem kellene. Hogy vajjon, ha egyszer köszenünk elfogyott, a forró-óvi tájakra fogunk-e költözni és ott élni, oly kérdés, a melyről vitakozni most még korai volna. Ez átköltözés annyit jelentene, mint elhagyni és sivataggá tenni oly vidékeket, a melyek századokon át a polgároltság fő székhelyei voltak; de nem szabad felednünk, hogy nem mindig voltak azok. A legrégibb polgároltságok, melyeket földünk valaha látott s azok közt is a legbámulatosabbak, többnyire a terítő körök közt, tehát a forró égövek alatt jöttek létre. Különös egy világ lenne az, melyben a köszenet oly áron kaphatnók, milyenen most az aranyat fizetjük; melyben az emberek Anglia mostani „Fekete vidékén“ (Black Country, a köszenbányák területének neve) a köszenör-melékben épen olyan sóváron turkálnának pár fekete széndarabért, mint jelenleg a nemes

érezek és drágakövek darabjaiért, s végre a melyben a nyári kirándulók felve és remegve tennék meg körútjokat Angol- és Franciaországban, jól ellátva legújabb szerkezetű Mouchat-féle főző kemencékkel s örökös hideg ételre, sőt a mi több: didergő tagokra és vazogó fogakra kárhoztatva, mikor a napnak tetszeni fogna két-három napig a fellegek mögött maradni.

Azonban tréfán kívül, míg ama szomorú állapot bekövetkeznék, úgy a magunk, mint utódaink jól fel fogott érdekében csakugyan szükséges lenne, hogy Mouchat találmányát komoly kísérletek alá vessük. Kevés ember gyanítja, ha csak lelkiismeretes számadást nem vezet kiadásairól, hogy jövedelmének hány százaléka repül ki a kémenyen. A fát úgy, mint a köszenet drága pénzén kell venni és a sokféle javított és ismét javított takaréktűzhelyek daczára is tömredéket adunk ki tüzelőszerrre. Hányszor elengednők júliusban és augusztusban, ha még a konyhában sem kellene tüzet gyújtatnunk, mely kényelmetlen is, költséges is. A szakács, ki kénytelen tűzhelyét a kánikula napjaiban is oly melegen tartani, mintha India forróvívi napja sütné rá, csakhamar májbeteggé lesz; már pedig, ha egyszer a szakácsnak nincs jó kedve, oda van az uraság kényelme is. De az még boldognak nevezheti magát, a kinek csak kényelme van kissé megháborítva; ámde a tulfutott konyha nem ritkán ivásra (még pedig nem épen csak vizivásra) is ösztönzi a szakácsot s mi lesz olyankor a drága ételkekből! S mennyi portól és piszkótló mentene meg minket egy Mouchat-féle kemence, épen oly évszakban, mikor a por és piszok leginkább kiállhatatlan! S végre a Mouchat-kemencék használata természetesen úgy hozná magával, hogy a konyhák a háznak nem alsó, hanem mint a legegyszerűbb józan-ész diktálja, épen ellenkezőleg a felső részében lennének. Hányszor teszi tönkre minden étvágyunkat jó előre a szobánka tóduló veszedelmes konyhaszag! Ne feledjük tehát a jó Mouchat-t; sőt inkább imádkozunk naponként, hogy jöjjön segítségünkre minél előbb, ha netalán ebbeli reményünk teljesedhetése egyelőre lehetetlennek látszanék is.

Angolból

S. L.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA

MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

Biblia-versek és Beranger-dalok.

Strogoff Mihály átázva, víztől csepegve, nagy bajjal mászott ki az iszapos parton a magaslatra, hol keményebb s járhatóbb talajt érzett lábai alatt. Merre forduljon most? az-iránt nem lehetett tétovában.

Két vestnyire előtte, az Obi mentében, annak partján egy kis város festői körrajzai látszóttak, byzanti kupolákkal, zöld és arany színben csillogva a kelő hajnal sugarában.

Koliván volt, a hová a szomszéd kisebb városok hivatalnokai is behuzódtak a Baraba mocsáros vidékeiről. A futárnak a tatár tisztek beszélgetéséből ellesett értesülése szerint, a tatárok — balszárnyukkal Omszkba, a jobbal Tomszkba nyomulva, a közbeneső vidéket elhanyagolták s itt még szabad tér volt tölök.

Strogoffnak egyszerű és természetes terve volt: Kolivánba jutni a tatárok előtt, itt ruhát, élelmi szereket s lovat vásárolni, ha tiszteres árt kellene is fizetni mindezért s úgy indulni a déli sivatagon át Irkutsknak.

Három óra volt reggel. A vidék elhagyott-nak, kihaltnak látszék. Háborgatástól, feltartóztatástól nem tarthatott; gyors lépésekkel indult Strogoff a város felé — midőn egyszerre távoli lövéseket hallott. Megállt s hallgatott. Világosan megkülönböztette a levegő felső rétegeit megreszkettető ágyulövéseket az alantabb pattogó puskaropogástól.

— Hogyan! — kiálta — a kis orosz csapat

már találkozott a tatárokkal? Adja isten, hogy még jókor érhessek Kolivánba!

Az Obi balpartján az üzbeke lovasok is, előbbi üldözői, megállottak s várták a csata kimenetelét.

Ez oldalról Strogoff nem tarthatott semmitől. Annál jobban sietett a város felé, a honnan a veszedelem fenyegette.

Nem sokára az ágyuk fehér füstjét látta nagy oszlopokban emelkedni maga előtt. Egyre közeledtek ezek, s úgy látszott a város közelében közelében foly a csata. Kolivánt északi oldaláról támadták meg. De vajjon az oroszok tartják-e a várost az azt elfoglalni akaró tatárok ellen, vagy a tatárok vannak-e benne? meg nem határozhatta. E bizonytalanság nagy zavarba ejtette: mi tevé legyen?

Alig volt már egy fél vestnyire Kolivántól, mikor egy villámszerű tűzszalag csapott a legmagasabb toronyra s azt egyszerre lángba borította. A csata most már magában a városban folyt, s így szó sem lehetett arról, hogy ő oda bemehessen.

Habozott s megállt egy pillanattal. Nem volna-e jobb letérni az utból s a keletre eső falvak valamelyikébe, Diasinkszba, vagy másikkba vonulnia a veszély elől? Alig maradt más választása; s gyors elhatározással elhagyta a por és piszok már magában a városban folyt, s így szó sem lehetett arról, hogy ő oda bemehessen.

Strogoff futni kezdett a pusztán, gondolva, hogy a szétszórt fák vagy bokrok valamelyike alatt meghuzhatja magát — midőn egy lovas csapat tűnt fel a láthatáron. Ebben az irányban nem mehetett tovább. A lovasok a város felé vágtattak s elválták az utját, úgy hogy nem menekülhetett volna tölök.

Egyszerre a bokrok mögött egy magános kis házikót pillantott meg, melyet még elérhetett, mielőtt a lovasok észre vennék. Oda szaladni, benyitni, enni kéri, elrejtőzni, elvárni a történeteket: mást nem tehetett.

A mint a házhöz közeledett, felismerte, hogy az táviró állomás. Két sordony vezetett a ház ablakán be és ki; a harmadik a városba vitt volna, de az le volt szakítva.

Azt hitte, az állomást felhagyva s a házat üresen fogja találni. De legalább menedéket, talán valami mást is, a mire szüksége van, találhat benne. Gyorsan benyitott.

A táviró tiszt a szobában s állomáson volt. Nyugodt, hideg ember, a ki nem gondolt semmivel, akármilyen történet körülötte: csak azt várta, nem adnak-e föl valamely hivatalos vagy magánsürgönyt, a melyet továbbítania kelljen.

Strogoff hozzá rohant s fáradságtól megtört hangon kérdezte:

— Mit tud?

— Semmit, — felelt a tiszt egykedvűen.

— Tatárok és oroszok küzdenek-e a városban?

— Gondolom.

— Melyik van előnyben?

— Nem tudom.

— S a táviró sordony nincs megszakítva?

— Koliván és Krasnojarszk közt meg, de az orosz határ felé még közlekedhetik. Tetszik sürgönyözni talán? 10 kopek egy szó.

Strogoff épen válaszolni akart, hogy nincs semmi sürgönyözni valója, mikor az ajtó nagy robajjal nyílt fel s két ember rohant be rajta, egymást félretolva s megelőzni igyekezve, kik-ben bámulattal ismert egykori uti társaira, Blount Harryt és Jolivet Alcide urakra.

Úgy látszik nem barátok s uti társak töblé, — hanem vetélytársak, mindenki a másik előtt akarván igénybe venni a távirót. Ők csaknem egyszerre indultak Strogoffal Isimből; de meg-

előzték őt, a ki három napot vesztett el az Irtis partján.

Strogoff félrevonult az árnyba, hogy ne tünjek szemökbe s rá ne ismerjenek.

— Lehet-e táviratozni? — kérde csaknem egyszerre mind a kettő.

— Tessék, — mondá a tiszt; — 10 kopek egy szó. Kérem a sürgöny szövegét.

Blount Harrynak sikerült visszatolni véletlenszerűen a sürgönyét előbb adni a táviró tiszt kezébe.

Ez azonnal munkához fogott. A sürgöny, melyet hangosan olvasott fel, hogy Strogoff is hallhatta, így szólt:

„A Daily-Telegraphnak,
Londonban.

Omszki kormányzóság, Koliván, augusztus 6-káról.

Orosz és tatár csapatok összeütközése. Orosz csapatok nagy veszteséggel visszanyomták. Tatárokat elfoglalták Kolivánt.”

Viztől csepegve, nagy bajjal mászott ki.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

Eddig tartott a sürgöny.
— Most rajtam a sor! — szól Jolivet, s félre akarta tolni ellenfelét.

— Nem végeztem még; — szól ez; s hogy ne engedje elfoglaltatni a távirót, addig is mig új tényeket irhatna, a következőket veté papírra s adta a tiszt kezébe.

„Kedzében teremté isten az eget és a földet.“
S mig az ezt sürgönyözte, maga az ablakhoz lépett, a következő folytatással ment ismét a táviróhoz:

„Két egyház lángban. A tűz a város felére kiterjed. A föld pedig ékezzeg nélkül vala, és pusztá. Az ur lelke táplálta a vizeket.“

A fogás nem volt egészen új; már az észak-amerikai háboruban is alkalmazta egy hírlap-tudósító, csak hogy magának foglalhassa le a távirót s más lap tudósítója ne juthasson hozzá, habár hírlapjának néhány száz dollárba (vagy rubelbe) kerül is a tréfa. Blount ur is egy nagy oszlop rubelt tett le az asztalra.

Jolivet ur dühös volt. De a távirótiszt megnyugtatta.

— Ez az ur teljesen jogában van. Tíz kopek egy szó, s a meddig neki tetszik.

Blount Harry új folytatással tért vissza az ablaktól:

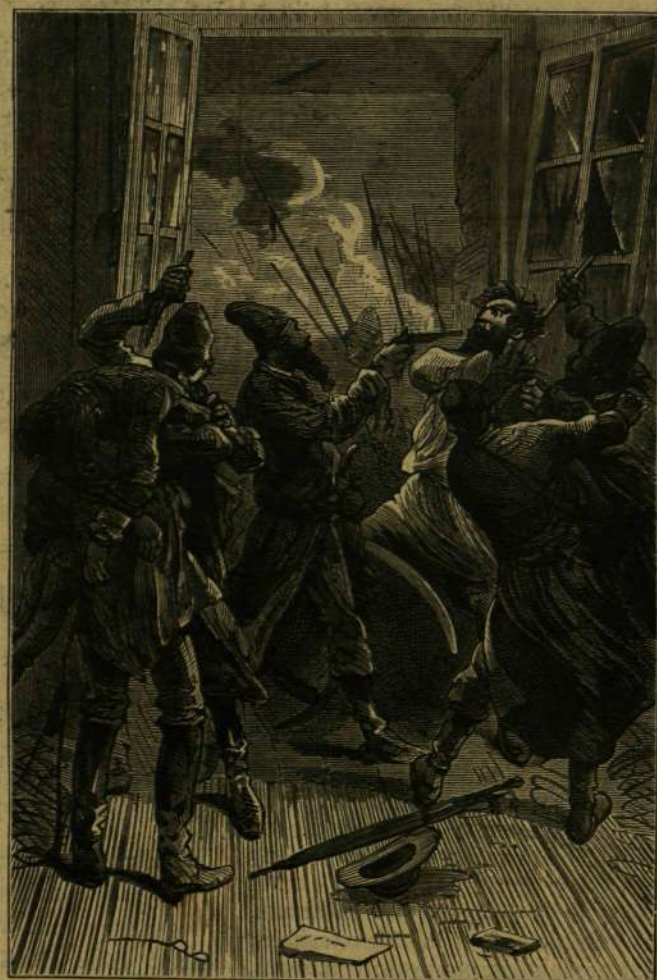
„Orosz menekülők eszeveszetten futnak a város felől. Ekkor szóla isten: legyen világosság és lön világosság.“

Mig a táviró tiszt a biblia harmadik versét befejezte, Blount Harry ismét az ablaknál állt, új adatokat gyűjteni s nem vette észre, hogy sürgönye kifogyott. Szórákottságát Jolivet Alcide azonnal felhasználta, a táviróhoz ugrott és azt magának foglalta le. A következőket sürgönyözte:

„Jolivet Magdolnának, Páris.

Kolivan, Omszki kerület, augusztus 6-káról. Öszeütközés orosz és tatár részről. Az oroszok megverettek. Futással menekülnek a városból. A város több ponton ég.“

Blount Harry arra tért vissza, hogy ellenfele, nem akarván szent dolgokat keyérni világiakkal, Berangerből folytatta sürgönyét:

Más kettő Strogoffot csipte el.

oroszok elvesztették a csatát s kiűzettek Kolivánból. Neki is menekülnie kellett.

De késő volt. A következő perczben tatárok rohantak a szobába; az első a kit találtak s leszurtak: Blount Harry volt. Jolivet Alcide felragadta ellenfelét, mint igazi jólelkű francia — s menekülni akart vele. De a tatárok lefogták.

Más kettő Strogoff Mihályt csipte el. Mindnyájan foglyok voltak — a tatárok kezében.

Vége az első résznek.

Egyveleg.

— Cselédek bére Amerikában. A londoni „Graphic“ szerint az Amerikában egy idő óta uralgó kedvezőtlen pénzvizonyok következtében a cselédek bére is jelentékenyen alább szállt. Hogy azelőtt elég magas volt, mutatják a következő adatok: Új-Yorkban a szakácsnő korábbi 40 forintnyi havi bére 30 forintra, a szobalányoké 25 frtről 20-ra szállt le. Gyerekekre fölgyázó nőcselédek, gy-

nevezett pesztonkákat most már 12 forintért is lehet fogadni havonként; eddig nem lehetett. A kocsisoknak korábbi 80 frt. havi bérét felnyíre, azaz 40 forintra szállították le. Bizony még így is elég drágák a cselédek Amerikában.

/. Régi tükör. Kréta szigetén csiszolt ércből készült régi görög tükörök találtak közelebről. Ez már a hetedik tükör, melyet a régi görög időkben ismernek s a hét közül három a British Museum tulajdona. A tükör egyik szélén Venus és Cupido nagy bevésve, a másik szélén szarvas genius látható, melyről azt hiszik, hogy a pipere, vagy a fürdőgeniusa, minthogy egyik kezében amphorát, a másikban egy pohár vizet tart.

— Alagút a Földközi-tenger alatt. A gibraltári tengerszorosnak is szántak alagutat, mely Európát Afrikával összekötné. Így tervezi legalább „A földközi-tengeri alagút“ című, Madridban most megjelent röpirat szerzője. Ez alagút, a mennyi része a tenger alatt menne el, csak 9 angol mérföld hosszú lenne, ehhez járulna minden földi részen 6 angol mérföld, úgy hogy az egész hosszúság nem lenne többet 21 angol mérföldnél. A költséget 4 millió font sterlingre teszi.

Tiszavölgyi képek.

A Tisza, e kizárólag magyar folyó, az egész síkságon alföldi folyam jellegű, s e jellegét Titeltől nemcsak Tokajig, hanem azonfelül is, be egész Máramaros megyébe a lonkai szorosig megtartja. De itt már egészen hegyi külsőt ölt: sziklák között bujkál szűk szorosokon keresztül, pisztrángok vizekandóznak átátszó vízében s a környék lakosai — többnyire rusznyákok — fauszatásra használják. Mindjárt Kőrösmezőnél fölfogják a vizet, mely szabadon becsátva oly erővel indul meg, hogy a fát Lonkáig és Boeskoig magával ragadja.

Máramaros megyének sok, regényesnél regényes vidékét mutathatnók be, melytől csak úgy el volnának ragadtatva a nézők, mint meg voltak lepve az orvokok és természetvizsgálók, kik a közelebbi kirándulások alkalmával színről színre láthatták. Szigettől kiindulva bármerre fordulunk s hagyjuk el a székvárost, oly tájrések tárulnak fel előttünk, melyek kivétel nélkül megérdemlik a „szép“ nevet. A máramarosi vendégeknek, kiknek az utolsó nagy kirándulás alkalmával választaniok kellett, meggyűnt a bajuk: vajjon a Tisza eredetét Kőrösmezőre, vagy a suliguli-forráshoz, Brébbe, a Gutin havasok alá, vagy a dolhai vasgyárhoz akarják-e utjokat venni? — Mindenütt kies vidék, pompásan váltakozó tájak, égnek meredő sziklák s ereszkedő völgyek, csörgedező patakok, balsamos levegő, olyannyira megkapó panorámája a gyönyörű természetnek, hogy a festőnek is gondot adna: melyiket válassza a sok közül, ha mindnek visszatükrözésére nincs elég alkalm. Elborul a hazafi szív, ha látja, hogy idegenért rajongó magyar emberek elmagasztalják a külföld minden igénytelen halmát, lombos fáját, erdőskéjét, míg e fényes s pazar kiállítását a természetnek egészen figyelmen kívül hagyják. Most a természetvizsgálók és orvokok utóbbi közgyűlésétől remélni lehet, hogy az a lelkesedés, melyet Máramaros festői vidékei ébresztettek, nem egy könnyen enyészik el. Ha mindenik buzgón fogja terjeszteni a maga körében jó híret e dús kincsekkel megáldott megyének bizonyára nem lesz elfeledve, mint ekkoráig.

Képsorozatunk egyik darabja a nagy vasgyárról híres Trebusa mellől mutat be egy részletet, másik a tiszai szorosokat tünteti föl Lonkánál. Vannak rajzok, melyekhez magyarázat sem kell. Oda képzeljük magunkat a fodorkat s hullámokat vető folyam közelébe, magunk előtt látjuk emelkedni a magasra nyúló bérceket és szirteket, a roppant havasokat, a nyájas kék eget és susogó lombjait a fáknak, melyek őrszerepet játszanak a bércek tövében és tetején. Ilyen a rajz, melyet lapunkban vesznek olvasóink. Nehány pontot mutat be e kép a „Magyar Svájc“-ból, mely ezek után is méltán megérdemli, hogy annak nevezessék.

Boeskót, a kincstári erdőtelepet, mely Máramaros-Szigettől másfél órányira van, elhagyva, jobbra alig haladunk rövid fél óráig, már elérünk a helyhez, melyet képink a lehető leghűbb másolatban mutat be. Látjuk a Tiszát, mely felebb egy napjársnyira nyeri lételet s itt már hőmpolygók hajait gyorsan hajtja előre. A hegyek ormán nem látjuk a pusztaságot, a bércek s völgyek gazdagon be vannak növe lombos fákkal, halmokat, dombokat hegyek, ezeket a havasok váltják föl. Jobbra balra a láthatárt bércek takarják el a néző elől, a közelben csöndesen legelésző marhák emelik az idyll képét, míg a Tisza kanyarodása kiegészíti a rajz szépségét. Tiszta nyári napon, a mint a sugarak megtörnek a kristálytiszta folyam habjaiban és végig simulnak a különféle zöld színt mutató virányon, mely a mennyboltozat kéjkével harmonikusan összefoly, ábrándokba merülhet a legkevesebb költői kedély is. Hozzá képzelve a balsamos levegőt, a lombsáfrakat, miket a zöldfák nyújtanak, andalító zenéjét a Tisza habjainak, a láthatárt, melyet szabályosan szakít meg a havasok hosszú sora: alig válhatunk meg a festői ponttól.

A szép hegyi vidék, a felső Tisza vidéke, nem adna teljes képet ellentéte nélkül. Az alföld Tiszája lassu, kanyargós folyásával, e csöndes, de makranczos folyam egészen más jellegű; gyermekkorra természetét felelve komolyan és zajtalanul halad s van ideje a legnagyobb kerülésekkel is megkeresni a legakadályosabb utat a végtelen síkon. Társulatok szabályozgat-

ják, de nem könnyen adja nyakát igába, mint a nép, mely partjait lakja. A tavaszi kitorés sok helyen csaknem százados töltési munkálatokat szokatott el; gazdag iszapja sokak véleménye szerint csaknem oly áldásos, mint a Nilusé s kedvező időjárás mellett, sokat helyre pótol az általa okozott károkból. Egyhangu, méla szépségei az alföldi tájképeibe oldvadnak, s Petőfi Tiszája és alföldje merész versenyre száll a Kárpátoknak fenyegekkel vadregényes tájaival.

A pusztán.

Az alföldön természetesen. Hol is volna máshol a pusztá! Pusztá van ugyan máshol is: olyan gazdasági birtok, a hol egy-két ház és egynehány lakó találkozik, de falunak nem tudnak emelkedni, mert nincs falu nyele (torony); de hát az igazi pusztá még csak az alföldön van. Nem mondhatnám, hogy egészen pusztaság, ámbar sok faluból és városból a pusztulás után lett pusztá. Kopár-forma az igaz, legfeljebb száraz, vagy mocsáros bozót van rajta s egy kis legelő, mely hol szikes, hol homokos földön hamar kiszárad, s csak a „tikadt szöcskenyájak legelésnek rajta.“

Mi hát az a pusztá? A mult heti külföldi vendégeinknek is sokszor kellett magyarázni. Faluhoz vagy városához képest pusztá csakugyan, mert lakatlanabb, de az egyes tanyánál vagy majornál sokszor lakottabb. Néha meg valóságos senki se lakja — legfeljebb a szörványoson épült szállások őriző pásztorai, vagy azok sem.

A pusztá fogalmát megszerezni sokkal könnyebb, mint szabatosan kifejezni. Az alföldi síkon sokszor pusztán véled magadat s mégis, ha megkérde valamilyen földitől: „Micsoda pusztá ez atyafi?“ igen gyakran azt a választ nyered: „Nem pusztá ez uram, mert ez már a mi belső határunk!“ Ekkor azt is megtudod, hogy a pusztá külső határ. S a végén is megnyugszol, hogy a pusztá olyan szabad fogalom, melyet meghatározni csak olyan bajos, mint magát a pusztát körülhatárolni.

Talán azért szerette olyan nagyon a költészet, mert a logika még nem ferhetett hozzá. Talán azért lelkesült úgy érte az alföld költője, mert ez a „korlátlan természet“ leghívebb képe. Csak hárman tudják egészen bejárni: a szél, a madár és a szilajcsikó. No még egy: a képzőlet. Újabb időben még ketten próbálgatják bejárni. Egyik a földköstoló kataszteri mérnök, de biz ez még sok olyan részlet belerajzolja a mappájába, a melyet soha sem látott. A másik a vasut, ez a gyorslábú tündérműve, mely dübörgő rohanásával a szilaj csikón is tuftesz.

Az a vasut! az a gőzgép! Elismerem, hogy nagyszerű dolog, végtelenül hasznos is (kivált ha a sinjeit nem nagyon görben rakják), de — nem szép. A mértan nem költészet.

Kérdez meg a festőt: miért nem megy egy gépgyárba, vagy gépkiallításra, mikor művészi képhez keres tárgyat? Elmegy a pusztán átkigyzó folyam, vagy a csadés mocsár partjára, vagy a homokbuczkák sivar vidékére: annak van jelene. Maholnap már annak se lesz! A művelődés sok jót hoz, de sok szépet elvisz. A pusztá költészete is utolját járja. Egyenes utak, egyenes határok, szabályos birtokok, mintagazdaságok, jól táplált állatok, gazdasági gépek: szép dolgok mind, de csak olyan szépek, mint a száz forintosról is elmondjuk, hogy „szép pénz“. A festő és rajzoló egyformán kerüli mindeniket, mert a bankjegyek rajzolóit soha sem fogja a világ a művészet történelmében följegyezni.

Terhes kocsik kilencez gébével, száz csapás közt egyet sem követve, hanem szággyediket vágva magának, hogy minden dülő-földnyi utra meg lehessen állni kifutni magát lónak és lovasnak. Szembe vele nyalka ötös fogat, mely után csak úgy porzik a kanyarodó ut homokja! A festő azt mondja, hogy kopár vidék, de a jelenetben van élet és jellem.

Ez az élet és ez a jellem lassanként változik. Megsírassuk-e? Soha se bánjuk, ha jobb jön utána! A világnak változni kell.

S aztán a pusztának egy költészete mindig megmarad, míg a fényes nap tüzesen rámosolyog: megmarad a délibáb. Talán ennek a tükörében azt is szépen látjuk az utánunk jövők, a mi az ő idejökben lesz a pusztá ékessége!

Valami az ezüstről.

Az ezüst kezd nagy szerepet játszani a pénzüvilágban, és azért, hogy az arany értékét mostanában oly feltűnően alább szállította, már is hatalmas pénzügyi forradalmat idézett elő. Helyén és idején valóán látjuk tehát e rangban második nemes ércről az említett alkalomból egyet s mást elmondani.

Az ezüstöt, valamint az aranyat is, már a történelem előtti korban ismerték, de hogy az előbbi a régiek honnan szereztek, ma sem tudjuk bizonyosan. Egy dolog azonban teljesen bizonyos, t. i. az, hogy az az ezüst, melyből Dagon és Ashtaroth, Minerva és Smintheus eseten, durva szobrait alkották, nem Afrikából került. A „Fekete földrész“ egész nagy szárazföldjén egyetlen szemernyi sem találtak még eddig a fehér drága ércből, bár vízmosások helyein arany elég bőven található. Indiából sem kaphatták, hol, ellenkezőleg az általános elterjedt hiedellel, arany-, ezüst-, szóval nemes érc-bányák nincsenek, s a golcondai gyémántbánya felhagyása óta drágakő-bánya sem igen van.

Az ezüst ama néhány érczernem közé tartozott, melyek tisztá, vegyítetlen állapotban találhatók, s ez okból nagy becsben állt akkor, mikor az érczolvasztás mestersége még ismeretlen volt. Ezüstbányák Görögországban mindig voltak és vannak jelenleg is, és azok, a török uralom tartamának kivételével, minden korban és időben művelés alatt is állottak; de igen valószínű, hogy Spanyolország jóval gazdagabb erei szolgáltatottak annak az ezüstnek legnagyobb részét, mely a klasszikus korban közkezen forgott, illetőleg használatban volt. Egyebartán az ezüst a földszínen nagyon meg van oszolva — Perzsia és Lengyelország, Olasz- és Tatárország, Thrácia és Németország megannyi fényes kalászhalmazzal járul a csillogó aratáshoz. Mikor aztán az ásványok ismerete és a bányaművelés egy-két fokkal előbbre haladt, az is jövedelmező fúradásnak bizonyult be, ha — még akkor nagy ügygyel-bajjal — kivonták azt a néhány százalék ezüstöt, a mely majd minden önérczben föltalálható; ily módon állították elő Amerika fölfedezésének idejében az akkor közkezen forgott egész ezüstmennyiségnek több mint kétharmad részét.

Bár az ezüst, az aranyhoz képest, csak ritkán van fölelítve a Homér költeményeinben, annál gyakrabban tesz róla említést a szentírás, mi arról tanuskodik, hogy a zsidóknál nagyon el volt terjedve használata. A shekel, ophah és talantum (megannyi hajdankori pénzem) mind ezüsből volt. Így az egész ó- és középkorban leginkább az ezüst szolgált a vert pénznek anyagául.

Az ezüstnek sok előnye van. Méréseket foku melegben fölolvasztható; könnyű forrasztani, hajlítani és csiszolni, s jól esiszolva fényesebb akárminő más ércznel. Nevezetesebb hátránya kettő van; egyik az, hogy igen lágy, miért is a belőle készült pénzek és edények a használat által szerfölött gyorsan és nagy mértékben kopnak; másik hátránya pedig abban áll, hogy hamar elhomályosodik és bepiszkolódik; nem azért, mintha talán könnyen rozsdásodnék vagy oxydálódnék, mint például a vas és a réz, hanem azért, mivel úgy látszik, hogy minden kénrézecsakét, mely a légkörben lebeg, ez a fényes, tiszta ércz magához vonzana. Az angoloknál, mint majd minden más népnél, az ezüst volt a pénzláb eredeti alapja. Mikor egyszer Sir Robert Peel a szörnyű zavarba jött alsó háztól azt kérdezte, hogy: „Mi egy font sterling?“ — ő bizonyára jobban tudta, mint hallgatói, hogy a brit pénz igazi alapja korántsem arany vagy más ércz, hanem az eredeti egy font ezüst volt, melyből eleinte 20, azután 60, jelenleg 80 shillinget vertek.

Kolumbus, mikor hajóival utat tört magának az Atlanti-tenger uszó hínarjain és háborgó viharain keresztül a nyugot-indiai szigetekig, nem is gyanította, hogy kalandos utazásának eredménye az áraknak oly rendkívül emelkedése, vagyis, a mi egyre megy, a pénz értékének oly nagyszerű csökkenése leend, a melyről az akkori mennyiségű ezüst, melyet a spanyolok fölfedezései Európára indítottak, megrendítették minden piacot a Balti-tengertől a Fekete-tengerig s hatását, habár csak fokozatosan, megérezte minden adó és vevő Kínától Angliáig.

Az ezüst veszített értékéből és az arany, melyet azelőtt jelentékenyen mennyiségben vertek pénzé, s azt is csak oly hatalmas kereskedő államok tették, mint a genouai, florenczi és veneczei köztársaságok, apránként eltűnt a közhasználatból mint ékszer és díszítmény s a fedelmi pénzverdéknél kezdett készletül szolgálni. Az ezüst, az egykor annyira elterjedt, mondhatni családian ismert és kedvelt érc igen sokat veszített korábbi benső becséből. A régi „eruda“-val, a francia „koroná“-val és londoni „sterling“-gel nem lehetett megvenni többé azt, a mit azelőtt lehetett, mikor még a kutató genouai tengerész a költők Atlantiszához vezető tengeri utat meg nem találta. Csupán a nyugoti betolakodók elől féltékenyen elzárkózott Japan maradt ki a nemzetek kereskedelmi szövetségéből, s mikor pár évtized előtt a kormánytól kóttól szerződés következtében pár japán kikötő megnyílt a világhereskedés számára, néhány kereskedő lázas sietséggel roppant nagy, de csak rövid ideig tartó hasznot szerzett a szigetországban az által, hogy az ezüstöt adásvéves alkalmával oly értékben számította, melylyel akkor Japánban bírt.

Az ezüst edényeknek, sőt Franciaországban az ezüst butoroknak is ama rendkívül nagy mennyisége, a mely a XVI. és XVII. században ugy szólván világszerte összehalmozva volt, szükség idején gyakran szolgáltatta a háborúviseléshez megkívánt költségét. Pénz dolgában megszorulva nem egy király szervezett új seregeket azáltal, hogy birodalma főurait és nemeségeit rá tudta bírni, hogy ezüst készleteiket az országos pénzveredésbe küldjék. Az arany- és ezüstrudak és edények ama jelentékeny tömege rég eltűnt már, s a legtöbb ország pénzveredői sok éven át tömörkedve veszteséget szenvedtek azáltal, hogy a shillingek, frankok, tallérok és forintosok használata folytan elkopott és elenyészett drága ércmennyiséget pótolniuk kellett.

Múltán meglepőnek mondható ama körülmény, hogy mikor Peru és Mexikó első megkötött a bensülött fejedelmek kincstárai fölkeresték és kirabolták, igen sok aranyat, de csak kevés ezüstöt találtak. Ama vidékek bányái, a honnan a világ összes ezüstkészletének fele része kikerült, a spanyol kormányzat alatt kevés aranyat, de annál több ezüstöt szolgáltatott. Egyetlen mexikói ezüstbánya, Regla gróf tulajdona, husz év alatt kerek egy millió font sterling (10 millió forint) tiszta hasznot hajtott; és voltak Chiliben és Peruban oly bányák, melyeknek mindenike évenként több százezer font sterlingnyi értékű ezüstöt szolgáltatott.

Az arany mennyiséget, melyet attól kezdve, midőn azelőtt harmincz évvel az első kaliforniai aranyezemeket a kovacsziklák hasadékaiból kisedtek, mostanáig termeltek, hozzávetőleg annyinak számítják, a mennyi a kaliforniai aranybányák felfedezése idején az egész föld kereskedés forgalomban, illetőleg készletben volt. Sajátságos világtársa helyezi polgárosultságunk komplikált jellegét az a körülmény, hogy az árak az idő alatt nem kétszeresedtek meg. A mi az ezüstöt illeti, abból Amerika felfedezése óta körülbelül annyit kaptunk, a mennyi a XV. és XVI. századokban az egész emberiség kezei közt lehetett; ámde akkortájt sokkal inkább is keresték az ezüstöt, mint az aranyat, úgy hogy India és Khina roppant ezüstkereslete vagy ötven évig majdnem végleges kiapadással fenyegette Európa ezüstforrásait.

Potosi és Mazatlan meszerű csodás gazdagságát mostanáig a Sziklás-hegység (Rocky Mountain) közt felfedezett nagyszerű ezüstbányák körülbelül már is elhomályosították. Tudva van, hogy a legújabb időkben a szerencsésebb üzerek alig pár hónap alatt elképzelhetetlenül nagy nyereségeket raktak zsebre, és hogy több millióra menő szinezüstöt ástak ki Colorado, Wyoming, Nevada és Idaho északamerikai területek sziklás hegydalaiból. Chili és Peru bányái bányászati mélyek voltak és így alkalmasok arra, hogy a víz bejökön fakadjan s amugy is vulkanikus természetű hegységek közt feküdjön, a bányák a sziklák keménysége és a tüzelőanyag hiánya miatt csak roppant költséggel voltak művelhetők. Ellenben a sziklás-hegyi ezüstbányák többnyire porladékony, agyvezezt átmenni sziklában lévén, művelésük igen könnyű s mindjárt a felszín alatt szerfölött gazdag erek-

kel kinálkoznak, míg a munkaerő, gépek és tőkepénz — szóval minden a kezök ügyébe esik a vállalkozóknak.

Szerencsétlenségre egy ember, ország vagy földrész nyeresége többnyire a másikkal vesztege szokott lenni, s ezért van az, hogy Európa államai, részint az árak emelkedésének, részint az értékek csökkenésének nyomása következtében ugyancsak keservesen sanylik ama csodás mennyiségű ezüst felfedezésének közvetett következményeit, melyek Amerikában hirtelen oly sok embert segítettek roppant gazdagsághoz. India még inkább szenved e miatt, mert rupiája (ezüst pénz) az utóbbi egy-két év alatt névleges értékének majdnem tizedrészt elveszítette. Most még egyelőre meg sem tudjuk határozni, hogy a roppant mennyiségű ezüstnek oly hirtelen történt szerteáradása minő veszélyes állapotokat fog előidézni.

Sámi Lajos.

Ez volt aztán a nyár!

— Fővárosi karcolat. —

Minő nyár volt ez, istenen, minő nyár! Mások az újságíró edes vágyódással tekint az uborka sárgulása elé. Oh edes gyümölcse a nyugodalom ígért földének, oh te semmit-tevés paradicsomi almája, oh te, a ki nemcsak kapaszkodó fát növelsz a nagyralátó ambícióknak, hanem, valamint edes testvéred, a tök Jónás prófétának, árnyas indát eresztasz a leveleid alatt megpihenni vágó újságíróknak, hogy álmodhassék csendes védszárnyaid alatt egy boldog időről, a mikor a világ kereké megfeneklék, a történelem megáll, s a pacific vasút san-franciskói végpontjától kezdve a föld kerekét keresztül egész a Ganges partjáig és azon is túl nem történik a világon semmi, semmi, semmi! Mikor nyugszik a világ egyik sarkától a másikig, kihál az élet s a földgömb ereiben megáll a vérlüketés, és a pók bátran szöhet halót a tintatartó fölé.

Most az egyszerű ugyan megjárattad velünk, a kik idényedre számítottunk, melyet holtnak csufol a rozs világ; ha ez a halál volt, mit csináljunk majd, ha beköszönt az élet?!

Tudtuk ugyan, hogy bolond a szerviánus, de olyan örülnek még se hittük, hogy kánikula idején is tüzeltesen maga alá, s föltehettünk nála anyyi sütni valót, hogy az uborka sárgulása idejére beadja a kulcsot. A különben oly komótos törökről pedig, a kiről tudjuk, hogy a pálmá alá fekeve abból él, a mi datolya épen a szájába poftyan, hogyan gondolhattuk volna azt, hogy fel fog kerekedni egész „zsiástól meg Afrikástól, s a legbolondabb melegben fület, orrot liferál Montenegrónak. No de hát végre az ágyu alatt is elalazik, a ki már megszokta a puffogását; remélhetünk hát, hogy a dübörgő kővezet nem zavarja meg nyári nyugalomunkat igen nagyon.

Hanem mi történik akkor? Hát az történik, hogy kiutnak a „nagy napok“ Szegeden. Épen a kutyanapok alatt! Szobrot emelnek nemzetünk nagy fiának. Nemzetünk szegény napzamosa, erjed oda, és arról az ünnepélyről hiszen és lelkesen referálj. Harminczhat foknyi melegben! Hja, de ha már egyszer ott vagy, hallgasd meg egyuttal azt a háromezer dalárt, a ki folytonosan szerenádót és éjjeli zenét csinál nappal is, s aztán itélj oda a jutalmat a legkülönb toroknak. És a legfontosabb: az országos kiállítás! Két hétig nézni, banketezni és tudósítást írni!

No de végre ennek is vége. Hazajöhetsz, megpihenhetsz csendesen.

Az ám! Hiszen még most jön a hadd el badd. Ha Amerikának lehet centennariuma: minékünk ne volna. Ma száz éve született meg az ember, a ki Magyarország három orma fölött meglátta emelkedni azt a fényes napot, melyet jóformán el is feledtünk már a századok éjszakája alatt. Az újjászületés napját, a nemzet ébredését. Ötven esztendeig ő volt a legelső azon, hogy megszokjuk lassan szép ragyogó fényét, hirtelen tekintve bele, el ne veszítsük szemünk világát. Emlékét megüli a nemzet szép háláunneppele. Neked ott kell lenned, újságíró, látnod egy ország halálja tüntető jeleit s megörökölned a nap krónikáját az utókor épülésére. Igen, te lelkesülsz és lelkesíted és el felejtéd, hogy neked most nyugodni volna jogod az uborkafa árnyában.

Igen ám, ha megengednék a statisztikusok. Egész művelt világ ide küldi tudósait hazád fővárosába, a hol még soha annak előtte nem volt ennyi tudomány együtt. Portentumok, világhírű nevezetességek szoritanak veled kezét, s egy-egy eleven könyvtár mindenik; figyelmen hallgatnak arra, a mit nekik hazadról beszélsz. Azt ők még mind nem tudták eddig. Ezek az újkori Columbusok most fedezték fel Magyarországot, s most látják, hogy ez az igaz új világ. Nekik mindenesetre az. Hogy ne volnál hát büszke, mikor ily tudósokat oktathatsz s megtaníthatod szépeket regélni felőlünk a távol világ nagy ámulatára.

Aztán karon fognak, elvitetik magokat általad mindenivé, a hol olyat mutathatsz nekik, a miről azt hiszed, hogy meglepi őket. Majd vasutra ültök s bekalandozótok együtt az országot és te rajta vagy elhitetni svéddelel, dánal, spanyollal, ángliussal, franciaival és yankeeval, hogy milyen szép gondolat az Petőfitől, hogy „ha a föld isten kalapja: hazánk a bokréta rajta“. No a muszkát nem igen kapacizálod, mert az már ugy is tudja.

Denique ennek is vége van. Most már aztán csakugyan pihenj meg, magam is belátom, hogy szükségem van rá.

Óhó! hát a régiségbuvárok?! Hisz ezek se kisebb tudósok, ezek se kevésbé jeles férfiak, ezek se jöttek közelebbről hazád látására, mint a statisztikusok. A jelen percz tudománya találkozó adott Budapesten a világeretemes idejének tudományával. Ezt még inkább kell megbecsülnöd, valamint jobban megbecsülni minden ember a tisztas aggkort a serdüli fiataliságnál. Aztán te házi gazda vagy itt, viseld tehát magadat magyar szívesseggel vendégeid iránt.

És te nem is mulasztasz el semmit. Turkálsz a kedvökre ezredik óspád csontjai közt, felbontod ezredéves sírjaikat s koponyájukról tanuld meg, mennyit haladtál, a mióta ezek lenyugodtak. Kőből, bronzból, cserépből készült szerszámaikat lerajzolod. Aztán megfőzőltatod a hatvani menyecskével a sok ezer éves tudósokat, s meg fjtod véreket Tokaj arany nedvével, sirvavidog szép cigányzenével gnyjva lángra bennök szívet és agyvelőt.

S aztán számot adsz mindarról, a mit láttál és hallottál, a hirlapodnak és irsz szebbnél szebb ösrégi újdonságokat.

Most már minden elmult. Csendesedik a világ megint. Hiszen be ismerem én, hogy ez az „esemény“ sok is volt egyszerre, rohamosan lüktetett a vér szép Magyarországon s ha a hirlap csakugyan vére a közéletnek, hát bizony esoda, hogy meg nem pattant a duzzadó meleg áramlattól. De most már, mondom, vége. E hónap végéig nem lesz országgyűlés, s bár az uborkafád el is száradt azóta, azért mégis van anyyi idő, hogy legalább léleketet vehess.

Addig ne törődjél vele, ha mindjárt muszka czárnak teszi is meg Milánt Csernajeft, s ha a török miniszterek a harmadik padisájokat is megögyilkolják.

Te csak pihenj, kifáradt bajnoka az ünnepeknek!

Junius Brutus.

Gróf Mikó Imre temetése

e hó 19-dikén délután 4 órakor történt meg, s Kolozsvár városa, a gazdasági egylet és muzeum-egylet rendezték azt a család beleegyezésével. A végtszeteletadás már dében megkezdődött, mikor a küldöttségek és egyesek a koszorukat helyezték el a ravatalra. Kolozsvár babérosztorujának ezüst-rojtos szalagján e felirat van: „Kolozsvár szabad királyi város nagy halottja“, a másik szárnyon: „Hidvégi gróf Mikó Imre emlékének“. Az erdélyi muzeum-egyletén: „Az erdélyi muzeum-egylet főalapítójának, elnökének“. Az erdélyi gazdasági-egyletén: „Az erdélyi gazdasági-egylet újalkotójának, elnökének“. Az erdélyi református egyház-kerület koszorujának szalagján: „Az erdélyi ev. ref. egyházkerület főgondnokának“. A kolozsvári daleyegylet koszoruján: „Te már magasabb sphaerák zengését hallgatod, míg itt a művészet könyveket ejt poraid felett“. Összesen 25 koszorut helyeztek el a ravatalra. A közlekedési miniszter részéről Hieronimy államtitkár adta át a koszorut. A czi-merpaizon, melyet a temetésnél vitték, ezt volt a

felirat. „Ősi czimere Hidvégi gróf Mikó Imrének, Magyarország királyi főpohárnok-mesterének és apostoli királyi ő felsége valóságos belső titkos tanácsosának stb. Született 1805 szept. 4-én. Meghalt 1876. szept. 16-án.“ A temetés napján borult idő, s az eső is kezdett permetezni, de ez nem tartott vissza senkit a megjelenéstől. Az utazók, melyen a menet elhaladt, tömve voltak. Erdély legtavolabb részeiről is érkeztek a temetésre, melyre a keleti vasut mérsekelt áron szállította a résztvevőket. A törvényhatóságok, ref. egyházak küldöttségek által képviseltették magukat; a bukaresi ref. magyar egyház távirati úton küldte el részvétének kifejezését. Majd minden órában érkeztek részvétnyilatkozatok mindenfelől. Kedden d. u. 4 órakor a város összes harangjainak zúgása jelentette a temetés kezdetét. Nagy Péter reform. püspök végezte a hamvakat megáldó szertartást a halottas szobában, rövid megható imával. Aztán városi képviselők emelték vállra a koporsót, s vitték le a hafogutató gyászkoosira; a koszorukat pedig egy külön kocsiira aggatták, mely a koporsó előtt haladt. A menet, melynek soraiban mintegy 100 hatóság, testület, intézet, egylet és társulat küldöttjei a városból és az erdélyi részekből (mintegy 2000 személy) lépdelték. Kolozsváron nincs oly állami hivatal, társulat, egyesület vagy intézet, mely képviselve ne lett volna. A hatóságok részéről Kolos, Beszterce-Naszód, Hunyad, Maros-Torda, Torda-Aranyos, Szolnok-Doboka, Kis és Nagy-Küküllő, Háromszék, Brassó, Alsó-Fehér m. továbba Krasszva, Torda, Deés, Enyed, Kolos, Sz. Újvár stb. városokat képviselték küldöttségek, ezenkívül több törvényesület. Majd a különböző egyház küldöttségek következtek. A koporsó befedőjének szalagjait a város, a „Museum-egylet“, „Erd. gazd. egylet“ és ev. ref. egyház által kijelölt kétféle városi rendőrök dísz-gyászöltönyben gertyákkal. A gyászkoosít követlenül követték a gróf veje: gr. Teleky Károly, unokái, távolabbi férfirokai. Ezután jött Szende Béla honvédelmi miniszter, mint a kormány képviselője, Hieronimy K. államtitkár, Cseorghó Gyula osztálytanács, Kovács S. titkár mint a közmunka- és közlekedési miniszterium képviselői, a hadsereg és honvédség törzskara, országgyűlési képviselők, főispánok, a magyar tudományos akadémia és magyar történelmi társulat küldöttjei, Kolozsvár sz. kir. város képviselő bizottságának tagjai és a városi tanács, az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsa, az „Erd. muzeum-egylet“ és „Erdélyi gazdasági-egylet“ választmányai, a nagyenyedi ev. ref. főiskola, valamint a s. szeged-györgyi ev. ref. gymnasium igazgatójának, végre M. Vásárhely, Sz. Udvarhely és Gy. Fehérvár városok küldöttjei és a kocsi beláthatatlan sora, melyekben a nagy hazai egyetlen élő gyermeke: leánya Anna (özv. báró Wessellényi Józsefné), unokánövér gr. Eszterházy Jánosné s az erdélyi arisztokratia nótájai kísérték a halott földi maradványait. A temetőbe érve, a három daleyget énekelt gyászadalomat, s az eső is megindult. A sírból bejárata előtt egy emelt ponton Simon Elek polgármester állt föl, s emlékbeszédet olvasott föl. A fájdalmas bucsuszavak után a koporsót bevitték a sírboltba, s a koszorúkkal együtt elhelyezték az örökké tartó pihenésre. Az ősi Mikó-család czimerpajzsát megfordították az utolsó Mikó sírjánál, s a daleygetek a „Hymnuszt“ énekeltek. A nagy sokaság komoran és esőben oszlott szét.

Gr. Mikó Imre hagyatékai. Az elhunyt ne-mes gróf érdekes levélgyűjteményét 10 csomagba foglalva, a kolozsvári muzeum könyvtárának hagyományozta. Az általa írt s kapott fontosabb leveleket a néhai sajátkezűleg mind leírta, melyek könyvekbe vannak befoglalva, s különösen a muzeum alapítására vonatkozólag nagyfontosságú adatokat tartalmaznak. A gróf még életében négy darab erfor földtehermentesítési kérvényt ajándékozott a Kolozsváron létesítendő ev. ref. theologiai semináriumnak. Ez intézkedését Nagy Péter reform. püspöknek tollba mondott levelében tudatta Szász Domokos ref. lelkeséssel, kinek az összeg is átadatott. A levelet a gróf már csak reszkető kézzel tudta aláírni. A sepsi-szt.-györgyi ref. tanodának adott 60,000 frtról

szóló végrendelet az erdélyi ref. egyházkerületi igazgató tanácsnál van elhelyezve. Ez összeget, mely magy földhitelezési kamatozó záloglevelekből áll, három évi miniszteri fizetéséből és képviselői napidíjaiból gyűjtötte össze. Az alapítványt az egyházkerületi igazgatótanács fogja kezelni olyformán, hogy évenként csakis 30,000 frtnak öt százalékos kamata (1500 frt) adatik át iskolai célokra, a másik fele pedig mindaddig fog kamatozni, míg százezer forintra növekedik, s akkor négy százaléka adatik át évenként a tanodának, a megmaradó kamatból ismét új tőke alakítandó, míg az is százezer frt lesz; ez összegből hasonlóképen négy százalékot kap a tanoda, a megmaradó százalékból pedig megint új tőke növeltetik. Ha előre nem is gondolható körülmények következtében a tanoda megszűnne, az egész összeg egy Sepsi-Szt.-Györgyön felállítandó székhely arhávalé lesz. Az alapítvány részletes intézkedéseket tartalmaz a záloglevelek értékesítéséről, de határozottan kiköti, hogy az alapítvány tőkéjéből magánosoknak kölcsön ne adassék semmi biztosíték mellett sem. Egy másik végrendeletben a maros-vásárhelyi ev. ref. egyháznak kölcsönzött 6000 frtot az erdélyi ref. egyházkerület házi pénztárának hagyja. Az összeg fele részének kamata szegény egyházközségek, iskolák vagy papi állomások segélyezésére fordítatik; másik fele része pedig kamatozzék, míg ezer frtot jövedelmezett, s ez összeg csatoltassék az alapítvány első feléhez; aztán összetett kamatozásban újabb és újabb ezer forint előállítására maradjon mindig e második rész.

Irodalom és művészet.

— Új könyvek. A Franklin-társulat kiadásában a következő új könyvek jelentek meg:

„Jeles írók iskolai tára“. Az országos közep-tanodai tanáregylet megbízásából szerkeszti dr. Kármán Mór. 1. füzet. „Arany János balladái“ magyarázza Greguss Ágost. Ára 50 kr. E vállalat, mint a kiadók megjegyzik, középiskoláink irodalmi oktatásának emelését célozza, a szakadózott irodalmi szemelvények helyébe összefüggő, az író egyéniségét feltüntető olvasmányt nyújtva. A kísérő jegyzetek oly módon vannak fogalmazva, hogy a tanulóknak előkészületet segítsék. Ez első füzet Arany legszebb balladái adja széptani világításban. A bevezetés a ballada fogalmával ismerteti meg az olvasót. Minden ballada előtt szintén bevezetés van, mely azok tárgyát, forrását, versalakját magyarázza, dialógos osztva, a beszélő személy megjelölésével nyomattak ki. Az ifjúságra nézve különösen hasznos lesz e füzet: az új realiskolai tanterv értelmében alkalmas olvasmányt nyújt a IV. osztály számára (költői olvasmány: románcok, balladák) vagy a gymnasialis tanterv értelmében a felsőbb osztályok poétikai oktatásához. Szándoka a kiadók és gyűjtemény a magyarországi kívül a német és francia irodalmakra is kiterjeszteni.

Az „Ifjúsági iratok tára“ című gyűjteményből, melyet a „Jeles írók iskolai tára“-val párhuzamosan az orsz. közep-tanodai tanár-egylet szintén dr. Kármán Mór szerkesztése mellett ad ki, az első füzet e cím alatt: „Görög repék“ Cox György után az eredeti angol második kiadás szerint magyarra fordította s bevezetéssel ellátta Komáromy Lajos tanár. Ára 70 kr. E műből, mely a görög mythologia tündéres s örök szép tárgyát az ifjúság számára dolgozza föl, a jelen első füzet az istenekről szóló régeket tárgyalja. Az „Ifjúsági iratok tára“ című gyűjteményes vállalatnak célja, hogy az iskolai oktatással párhuzamosan haladó magánolvasmányt nyújtson középiskolai ifjúságunknak (általában 9—15 éves ifjainknak), szem előtt tartva, hogy az ifjúság kezébe csupán az való, mi remek és az emberiség szellemi fejlődésében jelentőségének megadta próbáját.

Az „Oleó könyvtár“-ból négy új füzet jelent meg egyszerre, u. m. „Egy kastély az erdőben“, beszerző Pálffy Albertől. (Ára 20 kr.); „Virgil“, Bois-sier Gastontól, fordította Végh Arthur, (30 kr.); „A gyógygyógyászat“, Sollogub beszéde, fordította Brassai Sámuel, (20 kr.); „Milton“, Macaulay esszéje, B. P. fordításában, (20 kr.).

„Végre a következő tankönyvek: „Világtörténelem: A forradalom kora és az újabb állami alakulások“. A középiskolai tanulók használatára (a VII. osztály számára) írta Tankó János budapesti főrealiskolai tanár. Ára 1 frt 50 kr. Szerző világtörténelmi kézikönyvének kiegészítésül a legújabb kor történetét adja e művében, s 1870-ig lejt. Mellékletek rajzban adja „a forradalmak fáját“, s a Bona-parte és Bourbon családok táblázatát. Az irodalmi rész külön van röviden tárgyvala. — „Európa földrajza az osztrák-magyar monarchia kivételével.“ A középtanodák V. osztálya számára írta Requinyi Géza főrealiskolai tanár. Ára 80 kr. Szerző könyve első szakaszában a természeti viszonyok, másodikban Európa politikai viszonyainak leírását adja a kellő részletességgel. — „Geometria a középiskolák felső osztályi számára.“ Dr. Császár Károly budapesti, főrealiskolai tanártól. 207 farnetes ábrával. Ára 2 frt 40 kr. A szerző neve kezesség arra nézve, hogy tanuló ifjúságnak e munkában derék tankönyvet nyer. — „Az ember-bonczant, élettan és életrendtán“ rövid kivonatban tornatanítók számára. Írta dr. Torday Ferenc gyermekgyógyász, a nemzeti tornaegylet orvosa s ugyanott a bonczant előadója. A szöveg közébe nyomott 3 ábrával. Ára 1 frt. — „Ásvány-, kőzet- és földtan“ gymnasiumok és realiskolák felsőbb osztályi számára. Írta dr. Róth Samu, lécei főrealiskolai tanár. Ez új tankönyv, mely a legújabb általánosabbá váló rendrendszert, a vegytant követi, a külföldi és hazai tudósok buvárlatának eddigi eredményeit mind figyelembe veszi a kidolgozásnál, a mennyire az tankönyvvel lehetséges. Az ásványtan, kőzettan és földtan együtt vannak tárgyalva, a mit egyáltalán csak helyeselni lehet, mert e tudományok annyira egymásba szövődnek, hogy felsőbb osztály tanulóknál teljesen széttagoztatni valóban hátrányos, mert egyiknek a másira vonatkozó felvilágosításától megfosztjuk a tanulót. Kár hogy e jeles tankönyv kissé elkéve jelent meg a tanév kezdete után, mert ez kívánatos elterjedését gátolja; de reméljük, hogy azért lesz kelendőse, mert ezt valóban meg is érdemli. A szép ábrákkal kiállított könyv ára 1 frt. 60 kr.

— A „Budapesti Szemle“ szeptember-októberi füzeté szokott érdekes és változatos tartalommal jelent meg. Első cikke: „Történelmi tanulmányok gr. Széchenyi Antaltól; több közleményre terjedő munka első részlete. Második cikkében Szász Károly értekezik Geffken Henrik „Az állam és egyház közötti viszony történelmi fejlődésében“ című munkája után e fontos, korszerű kérdésről. A füzet további cikkei: Molnár Antalnak „A modern társadalom kormányfőiről“, s György Endrénének az angol és francia helyi közigazgatásról szóló dolgozata. Majd Boucher után „Lord Macaulay élete és művei“ vannak bemutatva. E tartalmán s inkább komoly közleményeket a szépirodalmi rész követi: gr. Tolstoj „Családi boldogság“ című beszéde, oroszról fordította Szentkirályi Albert; költemények: „Egy kép előtt“ Szász Károlytól, „Emlékkönyvbe“ Gyulár Páltól. „A lantos dalai Goethe után Greguss Ágosttól s „Az arany középszer.“ Horatius után Simonyi Zsigmondtól. Az „Értésítő“ ismertetéseket és bírálatokat közöl Kautz Gyula, Proctor Richard, Donner Ottó, Rényi Rezső új műveiről, Fejes István és Szász Gerő költői elbeszéléseiről.

— „A biblia iratása“ című könyv Lenkey Ferenczről, az ó-testamentumi iratokra vonatkozó kritikai tanulmányok eredményét akarja népszerűsíteni és terjeszteni. A könyv Budapesten, Aigner Lajosnál jelent meg s ára 1 frt. 20 kr.

— „Nyelvtani példatár“ jelent meg a népis-kola harmadik osztálya számára Péterfy Sándor és Vajdaly Gusztáv szerkesztésében. A miniszteri tantervbe beilleszthetően van dolgozva s már a szerzők neve is ajánlja. Ára fűzve 20 kr. s Budapesten a Légrády-testvérek kiadása.

— Naptárak 1877-re. „Az Athenaeum nagy képes naptára“ a jövő 1877-ik évre változatos tartalommal jelent meg. Lévyay József, Thaly Kálmán és Hegedűs István egy-egy költeménye, Jókaitól egy kis rajz („Egy szent nő“) és Sámi Lászlóné fordításában egy amerikai életkép: ezek teszik a szépirodalmi tartalmat. Ezenkívül ismertette vannak

HIRDETÉSEK.

A valódiság biztosítása mellett!

Dr. Suin de Boutemard
FOG-PASTAJA,
1 és 2 csomagokban, ára 70 és 35 kr.
A fogaknak és foghúsnak legolcsóbb, legkényelmesebb és legmegbízhatóbb tisztító és fentartó szere.

Dr. Béringuier
KORONA - SZESZE,
(vagy a kölni víz quintessenciája),
1 üvegcse ára 1 frt 25 kr. és 75 kr.
Legkiválóbb minőségben mint kitűnő szagos- és mosó-víz és pompás gyögyerejű segélyszer.

Dr. Béringuier
NÖVÉNYGYÖK-OLAJA,
megpróbálva mint megbízható és olcsó szepítőeszer a haj- és szálkál fentartása, erősítése és szépítésére s az oly alkalmatlan fejkörpa- és bőrmoh-képződés megakadályozására. Egy üveg 1 forint.

Dr. Hartung
növény-hajkenőcse,
élesztő és tápláló nedvek és növény-alkatrészekből a haj-növény újrabeszétele és föllevenítésére, á 85 kr.

Dr. Hartung
Chinahéj-olaja,
a legjobb chinahéjnak balsamos olajjakkal főzéséből, a hajfentartása és szépítésére, á 85 kr.
Valamennyi fentebb elősorolt szabad. czikk. kapható:

PESTEN: Török József, gyógyszer. a »sz. lélekhez«; **Jesovits M.,** gyógyszer. a magy. királyhoz; **Scholz János,** városi gyógyszer. a Kigyóhoz; **Satupa G.,** gyógyszer. a széná téren; **Wlassik Ed.,** gyógyszer. Tabánban. **BUDAPEST: Bakai A.,** gyógyszer. és **Prochaska J.** kereskedésében.

<p>Alsd Kubln: Schlesinger Simon.
Arad: Elias Armin, Goldstein H.
Baja: Klenczák és Babócs.
Balassa - Gyarmath: Havas Gyula, gyógyszer.
Berehgyón-Ujfalu: Vas Jenő.
Brezsánváros: Zornalab G. örkői gyógyszer.
Csáktornya: Káráz A.
Czernovitz: Schirach J. gyógyszer.
Debrecen: Oszán J. Gerőly F. Berghofer István, dr. Rothschneck E. gyógyszer.
Eger: Piller József.
Eszék: Dienes J. K. gyógyszer.
Fászet: Hirsch David.
Földvár: Nádháza Pál.
Göblinez: Fischer K. E.
Gyöngyös: Vozny T. gyógyszer.
Gy.-Szt.-Miklós: Fröhlich E., Oláh F.
Győr: Némethy P.
Gyula: Orlei István, gyógyszer.
H. Bözsgörny: Lányi M.
Igló: Hais János.
Ipolytörzs: Winter Sándor.
Kálcsa: Horváth A. gyógyszer.
Kaposvár: Kohn Jakab.
Kassa: Eschwig és fia, Quirfeld, Münster Gyula, Strausz.</p> | <p>D. Magy. G. A., Wandraschek K. gyógyszer.
Keckemet: Molnár János gysz.
Késmárk: Scherfl Kornél gysz.
Komárom: Belloni A.
Léva: Bolemann E. gyógyszer.
Lippa: Gerold Sándor.
Liptó-Szt.-Miklós: Balló Lajos.
Liptó-Hradec: Lányi A. gysz.
Nyitra: Kovács J. gyógyszer.
Óroszháza: Medveczi, gysz.
Pancsova: Suborits S. A.
Pápa: Berniller József.
Pécs: Zsolnay E. és V. Zach K. Lech er-terv., Kovács J.
Pozsony: Henrici F. gyógyszer.
Keszler J. gyógyszer. Grozmann A. F. Fischer János utóda.
Putnok: Fekete F. gyógyszer.
Rima-Szombat: Simko P.
Roznava: Feymann A.
Rózsaszeg: Hammerschmid J. gyógyszer.
Sassán: Mike A. gyógyszer.
Seregvár: Missalbacher és Jai. Schmezer: Dimák J. E.
Sopron: Szt. György: Bankó és Csutak.
Siklós: Holmik öv. gyógyszer.
Sopron: Mezey A. gyógyszer.
Reckert D. gyógyszer.
Szabadka: Farkas J.</p> | <p>Szamos Ujvár: Plaschke D. gy.
Szarvas: Réthy V.
Szeres: Weisshel öv. és Baumann Reinhold J. K. gysz.
Szathmár: Jákó M., Héder S.
Szeged: Bauer József Máté Gy.
Barcsay Károly gyógyszer.
Sz. Udvahely: Kanizs A. gysz.
Székesfehérvár: Karl József.
Braun J. gyógyszer, Pinkas Zs.
Szepes-Szombat: Hensch E.
Szepes-Várallya: Saller Nánd.
Szigeth: Tyrnauer György.
Szoboszló: Sik László.
Szilyér-Várallya: Weisz M.
Temesvár: Jahner K. M. gysz.
Emmer F., Pecher J. K. gysz., Fykyis J. Pap J. gyógyszer, Trencsen: Gross Zeigler.
Uj-Berec: Wallach József.
Uj-Vidék: Stefanovits L., Koda D., Fuchs Ignác és fia.
Vág-Ujhely: Fellner Emil.
Vasáros: Gyal A. gyógyszer.
Veresegyház: Fuchs J., Moldoványi A. gyógyszer.
Veszprém: Guthardt fia.
Zenta: Wuits testvérek.
Zombor: Popics J., Falcione G.
Zólyom: Stech Lajos, gyógyszer.</p> |
|---|---|---|

Óvás! Ujjab időben ismét — névszerint Dr. Borchardt illatos növénysszappanja és Dr. Suin de Boutemard fogsztájából — külsőleg családias hasonló, érteketlen hamisítványok tűnnek föl; az ilyen csalásoktól óvjuk czikkeink fogyasztóit egyrészt, hogy magukat kártól megóvhassák, másrészt pedig 25 év óta a legjobb hitelnek örvendő készítményeink jó hírnevének érdekében, s kérjük bevásárlásánál pontosan ismeretes eredeti csomagolási módunkra ügyelni.

Raymond és Társa, mű-vegyészek, illatszer-gyártók és cs. k. szab.-tulajd. Berlinben. 1817

LATZKOVITS A.
Budapestben,
váci-utca 18-ik szám, „Nemzeti szálloda“ épületben,
ajánlja újonnan nyitott
férfi divat- és női pipere-raktárát
legújabb divatu
női és férfi nyakkendők, színes és fehér ingek,
gallér, kézelő és egész garnitúrák,
ugyszinte
férfi- és női gyermek-harminyák,
kőszívnyelleni ingek és nadrágok, kesztyűk stb.
ugyszinte mindenemű rövid árakban, lehető legolcsóbb árak mellett.
Vidéki megrendelések legnagyobb szorgalommal, pontosan eszkísítetnek.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ magy. irod. intézet kiadó-hivatallában (Budapest, egyetem-utca 4. szám) megrendelhető:
Tizenegyedik évfolyam.
JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY.
A kolozsvári és temesvári ügyvédi kamarák hivatalos közlönye; hetiszavkap, kapcsolatban a
DÖNTVÉNYTÁRVAL
és a törvénykezésre vonatkozó összes
Szabályrendeletek s törvényjavaslatok gyűjteményével.
Szakutódások közreműködésével szerkeszté:
DR. DÁRDAY SÁNDOR.
Elofizetési ára:
egy évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Illatos kőszvény-szesz,

csodás hatású; „egyetlen biztos szer“
kőszvény és csúz ellen,
még idült bajknál is fényes sikerrel használva.
1 üveg 1 frt 20 kr. 2324.8
Fő központi és szétküldési raktár:
Franz V.-nél Holoubkauban (Csehországban).
Fő-raktár Budapestben:
SCHWARZ HENRIK-nél, egyetem-tér 2. sz.
Kapható minden jó hírű gyógyszerertárban.

Szalon-garnitúrák
olesők és szilárdak, közvetlen forrásból való megszerzésére nyújt alkalmat üzlet-telepem; csak az asztal tetővető azt az alábbi árakon, hogy én azok saját készítője vagyok. 1 kanapé, 6 karszek ripsziből 120 frt, gobelinből 135 frt, selyemből 150 frt; ép úgy kaphatók satin vagy cretonra alkalmas garnitúrák is a legnagyobb választékban. 2246
Terep: Budapest, váci körút 61., I. em., a templommal szemben. **Karner József,** kárpitos-mester.

Legújabb! legolcsóbb! 2318-9
PLACHY és KALLINA
BUDAPESTEN,
koronaherczeg- (uri-) utca 14. szám.
ajánlják dúsán rendezett
női divat-kereskedésüket
ellátva a beközöndő öszi és téli divatra a legújabb
bel- és külföldi kelmékkel
s minden e szakmához tartozó árukkal.
Ruha-kelmék 20 krtól rőfönként feljebb minden árban.
Téli kendők % nagyok 1.80
Berlini capichon-kendők 60 krtól
Kelmé-mintákat készséggel küldünk.
Vidéki megrendelésekre legnagyobb gondot fordítunk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4.) megjelent és kapható:
Az osztrák-magyar monarchia vámpolitikája
1850-től kezdve napjainkig.
Irtá
Dr. Matlekovits Sándor,
osztálytanácsos a kereskedelemügyi miniszteriumban.
Ára füzve 4 forint.

Die Zollpolitik
der
österreichisch-ungarischen Monarchie
von 1850 bis zur Gegenwart.
Von
Dr. Alexander Matlekovits,
Sectionsrath im ungarischen Handelsministerium.
Vom Verfasser autorisirte Uebersetzung.
Preis gehftet 2 fl. 50 kr. ö. W.

KÖSZVÉNY-VÁSZN

mindenfélé kőszvény, csúz (Rheuma), inzagtatás, mellgerincz-fájdalmak, kereszt-csontfájás (Hexenschuss), láb-kőszvény stb. ellen. Egy csomag árát 5 kr., kettős erejű 2 ft 10 kr. Dr. Hufeland híres orvos gyógyászati műveiben következőleg nyilatkozott: »Két betegség van, melyek ellen az orvosi tudomány sikertelenül látszik erős gyógyszereket feltalálni: ezen bajok a fejkőszvény és kőszvény (podagra), — e gyógyszer most a fentebbi kőszvény-vászn használata által feltaláltott.«
Dr. Buron, párisi általános seb-tapasza
mindenfélé sebek, genyvedések és daganatok ellen. — Egy kőcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr. kisebb kőcsög 35 kr. Postán küldve 10 krral több. Valódián Pesten egyedül csak **Török József** ur gyógyszerertárban, király-utca 7. sz.

Az új iskolai év kezdete

alkalmából a főt. lelkeskedő papságnak, ugyszinte mindazon mélyen tisztelt uraknak, kik mint tanfelügyelők, iskolaszéki elnökök, iskola igazgatók, a népoktatás ügyében irányadó és intéző befolyással bírnak; s általában a népoktatás-ügy minden melegebbül barátjának bátorokodunk szives figyelmébe és pártolásába ajánlani, az alább közölt kézi és tankönyveket; u. m.:
1. **Györfly Iván. „Népiskolai olvasó- és tankönyv.“** magy. kath. elemi és néptanodák felsőbb osztályainak, ugyszinten az ismétlő iskolák növendékeinek használatára. 15 tömött ív, számos szép képpel. A fmgu bibronok hpprimás 6 emja kgl. és ajánlatával díszített második kiadás. Tartós kemény kötésben 50 kr.
2. **Györfly Iván. „Mennyei manna.“** Kathol. ima- és énekkönyv tanuló ifjak és éltsek használatára számos szép képpel, főpászt. kgl. me. jóváhagyással, második kiadás. Diszes kemény kötésben 50 kr.
3. **Györfly Iván. „Kis mennyei manna.“** Kathol. ima és énekkönyvcsok kis fiuk és leánykák számára szép képpel, főpászt. kgl. me. jóváhagyással, második kiadás. Csinos kemény kötésben 25 kr.
4. **Györfly Iván. „A kath. hitvallásban kézikönyve“** középtanodák, polg. és fensőbb népiskolák számára **Zenner Nándor** hatodik javított német kiadása után magyaritva, főpászt. jóváhagyással második oledő kiadás. 40 kr.
5. **Györfly Iván. „Ötven eredeti magy. népdal és dallam“**, hangjegyekkel. Szini K. nagyobb gyűjteménye nyomán a magy. ifjuság számára alkalmas. 40 kr.
6. **Györfly Iván. „Trefás versek“** humorgyöngyök gyönyörkötödtet gyűjteménye, a magy. költészeti irodalom e nemű legkittünöb, s szavalásra legalkalmasab termékeiből nagy gondal ös-zeválgotva. 50 kr.
Mindezeket, 2 kros lev. lapon is eszközölhető szives megrendelésre, azonnal bárhova megküldi tiszteletteljes szolgálatkészéggel
Budapest, szept. 1876. a kiadó
Franklin-Társulat.

A Franklin-Társulat magy. irodalmi intézet kiadásában Budapest-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárúnál kapható:
A MAGYAR NÉP ÉLCZE
szép hegedűszóban
Össze gyűjté **ÍRKAI MÓR,**
„A magyar nép adomái“ 3-ik bővített kiadás.
(16-rét, 288 lap.) — Ára füzve 80 kr.

Die chirurgische Klinik
des Professors
JOSEPH KOVÁCS
an der kön. ungar. Universität zu Budapest in den Jahren 1871/2, 1872/3 und 1873/4
von
Dr. GEYZA ANTAL, und Dr. EMERICH RÉCZEY,
klinischer Assistent. Zögling des Operateur-Institutes.
Mit 44 Holzschnitten.
Preis gehftet 2 fl. 50 kr. ö. W.

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.
A t. cz. részvényesek a folyó évi október 1-jén d. e. 10 órakor a társulat helyiségeiben (Budapestben, egyetem-utca 4. szám, I. emelet) tartandó
harmadik rendes évi közgyűlésre
hivatkozással az alapszabályoknak lent idézett 12 §-ára*) meghivatnák.

A közgyűlés tárgyai:
1. Az igazgatóság jelentése a vállalat állapotáról általában s a lefolyt év üzleti eredményeiről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése alapján az előterjesztett évi számadás feletti határozat.
3. A szavazatszedő bizottság választása és két részvényes kiküldése a jegyzőkönyv hitelesítése végett.
4. Az igazgatóság, az irodalmi tanács és a felügyelő bizottság felmentése.
5. Felügyelő bizottság választása a jövő üzlet-övre.
A részvények az alapszabályok 12. § értelmében a társaság pénztárán kívül a **magyar általános hitelbank** pénztáránál is letéteményezhetők.

Az igazgatóság.
12. §. Minden részvényes, ki a közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazott részvényes által képviselve megjelen, tíz darab részvénye után egy szavazattal bír, ha részvényeit legalább három nappal a közgyűlés előtt a társasági pénztáránál vagy az összehívásban megjelölt más pénztárnál és cenzra letéteményezte. Részvényesek, kik a törvény szerint képviseltetésre utalvák, jogukat törvényes képviselőjük által gyakorolhatják.

Valódi hajfonatok
(Zopf)
rófny hosszúak, teljes és valódi ép emberhajból, szilárd, tartós munkakért keszeséget nyújtva, csak
frt 2.50—3
Kivántra még szebbek is, minden szíben:
frt 3.50, 4. egész 5 frtig
a legzebbek. Vidéki rendelvények egy halmlóta beküldés mellett pontosan és teljes melegegédre utánvet mellett eszközöl-
tetnek Nemzetösöz tárgyak a legkészségszebben be-
cseserítetnek.
LÖWENBEIN J.
Budapest,
kiss-mész utca 30, I. emel.

PÉNZ
Goskamatra
földbírtokok, uradalmak és bérházakra, ugyszinten közszéki kölcsönök egész Ausztria- Magyarország és Erdély számára, bármely összegeben, 64 félévés részletben visszafizetésre folyvást kaphatók a hatós. enged. leszá-
mítoló és leszámlolást köze-
lítő irod. által Bécsben, Strádt, Schottenthor, 12. Stiege, Thlr. 8.
Levelek bérmentve és német nyel-
ven kéretnek intézetni. 2095

Sír-lámpák
legnagyobb rak-
tára minden alak-
ban
6 frttól 40 frtig
Kutschera György
bádógos mester
enjt gyári raktá-
raban Budapestben,
arany kőz-utca 6. sz.
a „Vadászkürt“ és
„Nemzeti szálloda“
szomszédságában.
Ismételtetik enged-
élyben részesülnek.
2314

Szivesen kijelentem
hogy terno-nyereményemet
egyedül csupán
Orlicé Rudolf, mennyiségtanár, Berlin, S. W.,
Wilhelmstrasse 127, játék-utatisításainak köszön-
hetem.
Hernals. Markl C.

A Franklin-Társulat
magyar irod. intézet kiadásában Budapestben,
(egyetem-utca 4.)
legújabb időben megjelent
tanönyvek.
Császár Károly. Geometria a középiskolák felső osztályai számára. 207 a szövegközé nyomtatott fa-
metaszésű ábrával. 2 frt 40 kr.
Piskó F. J. Természettan, algy-massimok számára. Az ötödik kiadás után magyaritva. Ötödik telje-
sen átdolgozott kiadás 1 frt 20 kr.
Requigny Géza. Európa földrajza az osztrák-magy-
yar monarchia kivételével. A középtanodák V. osztláya számára. 80 kr.
Róth Samu. Ásvány-, közet- és földtan. A gymna-
siumok és reáliskolák felsőbb osztályai számára. (A könyv a tudomány legújabb elvei alapján, a tanterv követelményei nek megfelelőleg és a hazai viszonyok különös tekintetbevételével készült.) 143 ábrával. 1 frt 60 kr.
Szabó József. Ásványtan a szemléleti s gyakorlati módszer alapján, középtanodai alosztályok szá-
mára. (Az új tanterv szerint.) 40 kr.
Tankó János. Világtörténelem. A forradalmak kora s az újabb állami alakulások. A középiskolai tanulók használatára. Az új tantervhöz alkal-
mazva a VII osztály számára. 1 frt 50 kr.

Grünwald Henrik

sírkő-raktára
Budapest,
Főher. Mária Valéria-utca 9. sz.,
Lévay-féle házban,
ajánlja gazdagon ellátott
**síremlék szobor-
raktárát**

granit, vörös és sziléziai márvány-
ból, ugymint homokkőből,
mindenféle alakban és nagyságban.
Fentemlített munkák architektai
rajz szerint legpontosabban ké-
szítettek és a lehető legolcsóbb
áron szállítanak.

Mintarajzok kívánatra díjmen-
tesen és ingyenküldetnek.

RÁTH MÓR kiadásai

- Budapest, Haas-palota.
1876. évi Törvénycikkek. Nagybetűs 8-rét kiadás 2 frt. —
Diszes zsebkiadás 2 frt.
1876. évi 5. T. cz. **A községségi törvény módosítása.** 20 kr.
- „ 6. 7. T. cz. **Az új közigazgatási törvények** (köz-
igazgatási bizottságok). 40 kr.
- „ 13. T. cz. **A cseléd és gazda közötti viszony** szab-
ályozásáról a gazdasági munkásokról és
napszamosokról. 40 kr.
- „ 14. T. cz. **A közegészségügy rendezéséről.** 40 kr.
- „ 15. T. cz. **A kizadók kezeléséről.** 40 kr.
- „ 16. T. cz. **A végrendeletek, öröklési szerződések**
és halálesetre szóló ajándékozások
alaki kellékeiről. 20 kr.
- „ 27. T. cz. **Az új váltótörvény.** 40 kr.
- „ 28. T. cz. **A népiskolai hatóságokról.** 20 kr.

Mindezen úgy az összes 1867—1875. törvények **RÁTH**
MÓR kiadásából akár 8-adrét nagy betűs, akár diszes zseb kiadásban
kaphatók. — Teljes jegyzékkel ingyen szolgálunk. 2330—2

Izlés és takarékoság!

A legdiszesebb divatlap

BUDAPESTI BAZÁR

megjelen a Franklin-Társulat kiadásában.

Divatréssében a „BUDAPESTI BAZÁR“ ad minden szá-
mában mindennemű, a divat és női munka körébe eső illusztrációkat, szakértő ma-
gyarizatókkal és divatújságokkal. Felváltva egyik számban nagy szabásúveket,
másikban eredeti természetes szabásúmintákat papírból kivágva. Gyönyörűen ezi-
nezt divatképet — több alakkal — minden számban. Minden, a divat, nőimunka
és háztartás körébe vágó cikkeket végett megrendelési közbizárat eszközöl a
szerkesztőség, hová a megrendelési levelek utasítandók (Budapesti szerviták háza
III. emelet). Kedves előfizetőink a lapunkban foglalt számtalan öltönyt-
míntról szintén a szerkesztőséghez intézett megkérésére: teljesen kivágot szab-
ásúmintát kaphatnak.

Szépirodalmi részében a „BUDAPESTI BAZÁR“ min-
den számban eredeti és fordított beszédeket, költeményeket ismert nevé írók
tollából. Érdekes mulató és tanulságos tárcacikkeket; a fővárosi élet szemlé-
jét, sat. A lap borítékján hírszerevényben minden érdekesebb mozanatot a társas-
élet irodalom és művészet köréből. T. olvasónőinknek tért nyitunk hasznos és tré-
fás kérdésekre és feleletekre. A „Kis gazdasszony“ rovat megfelel címének. Szer-
kesztői levelezés, a divat körébe vágó hirdetések sat.

Király János, felelős szerkesztő.
Komócsy József, főszerkesztő.

Előfizetési ára:

Félévre 5 frt.
Negyedévre 2 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „BUDAPESTI BAZÁR“ kiadóhivatalához küldendők
(Franklin-Társulat, Budapest, egyetem-utca 4. szám.)
Videki előfizetők legelőszörében postautalévalnyal eszkelődhettek.

PILEPSIE
(nehézség) levei utján gyó-
gyították dr. KILLISCH,
különleges orvos által Neu-
stadtban, Dresden mellett (Szász-
országban, Már 5000-
többször sikeresen gyógyít-
sattettek.)

Bécs legolcsóbb forrása.

Az első és legnagyobb császári, királyi,

FOGL E.-féle, udvari fehérnemű-gyár,

központ: Bécs, Mariahilferstrasse 25.

elad és szállít, utánvét mellett is levélbeli megrendelésre, a legol-
csóbb lezárt áron kesztyű mellett, fehér és legdivat-
szines férfi-ingeit, shirtinget, gallérral vagy a nélkül 1/2, 2, 3
frt-ért a legfinomabbak; ugyancsak oxford, rumburgi vászonin-
geket, melyek mindenütt még egyszer annyiba kerülnek, dőnkint
csak 2/3, 3, 4, 5-6 frt-ért a legfinomabbakat (a nyak bősége meg-
jelölendő); női vászonin-geket pongyola-zubbonykákat, dőnkint
1/2, 2, 3 frt-ért; gazdag hímzéssel 4-5 frt-ért; fehér vagy női lábra-
valókat 1/2-3 frt-ért; alud szoknyákat 2, 3, 4-6 frt-ért; gallérokot
tuczetenkint, kizelöket 1/2 tuczetenkint 2-3 frt-ért; vászon- vagy
bátisz-zebendőköt, fehér vagy szines szálal, tuczetenkint 2, 3,
4-7 frt-ért; női vagy férfi-harisnyák, tuczetenkint 4, 5, 6-8
frt-ért; egészség-mellényeket, szővött lábravalókat 1, 1.50-3 frt-ért;
nyakraválókat 1/2-2 frt-ért a legfinomabbakat; női háló-kö-
tőket, szinesek vagy fehérek 3.50, 4, 5 frt-ért.
Törtelzők, abroncsok, asztalkendők, lepedők szabott áron.
Levelek kibaszatái árjegyzék, stb. végett

cs. k. hites becsmester és cs. k. udvari fehérnemű-
szállítóhoz intézendők,
FOGL E., cs. k. hites becsmester és cs. k. udvari fehérnemű-
szállítóhoz intézendők,
2337 9 Bécs, Mariahilferstrasse 25.

Legislegolcsóbb forrás

a következő őszi és téli időnyre vásárlatokat tenni csakis

Grossmann József,

Budapest, király-utca 27.

a magyar koronához.

Rész	Méter
Sima, csikos és kockás ruhaszövetek	25-30 kr. 33-39 kr.
Angol lástere és balernos	27-40 35-52
Sima és csikos baige	36-45 46-58
Szines angol mohair	38-45 49-58
Csikos mosható selyem	1.00-1.25 1.25-1.50
Fekete és szines noblesse	1.25-2.50 1.50-3.25
Fekete lyoni faille	2.00-2.69 2.57-3.35
3/4 terno, rendkívül finom	60-1.47 78-1.80
3/4 ruha-flellök és cheviott	1.10-1.50 1.40-1.92
Legjobb szines mosó-parketok	30 35 39-45
Fehér szinor- és piquet-parketok	25-35 33-45

Egyszeremind ajánlom nagy gyári rakitramat rumburgi
creas- és fonal-vászonból, 30 és 35 rőtűs ág- és an-
tálmunkák, chifon, tyapja- és rips-terítéket, eszke-
függönyöket, franciaia creton- és perkalinet, mint
szintén minden e szakba vágó cikkeket igen olcsó áron.
Videki megrendelések azonnal pontosan telje-
sítetnek, és minták kívánatra ingyen és bérmentve
megküldetnek 2253-4

Legislegolcsóbb forrás!

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre .. 12 frt / félévre .. 6 * }
VASÁRNAPI UJSÁG: { egész évre .. 8 frt / félévre .. 4 * }
POLITIKAI UJDONSÁGOK: { egész évre .. 6 frt / félévre .. 3 * }

40. szám. — 1876. Budapest, október 1. XXIII. évfolyam.

FERENCZ JÓZSEF.

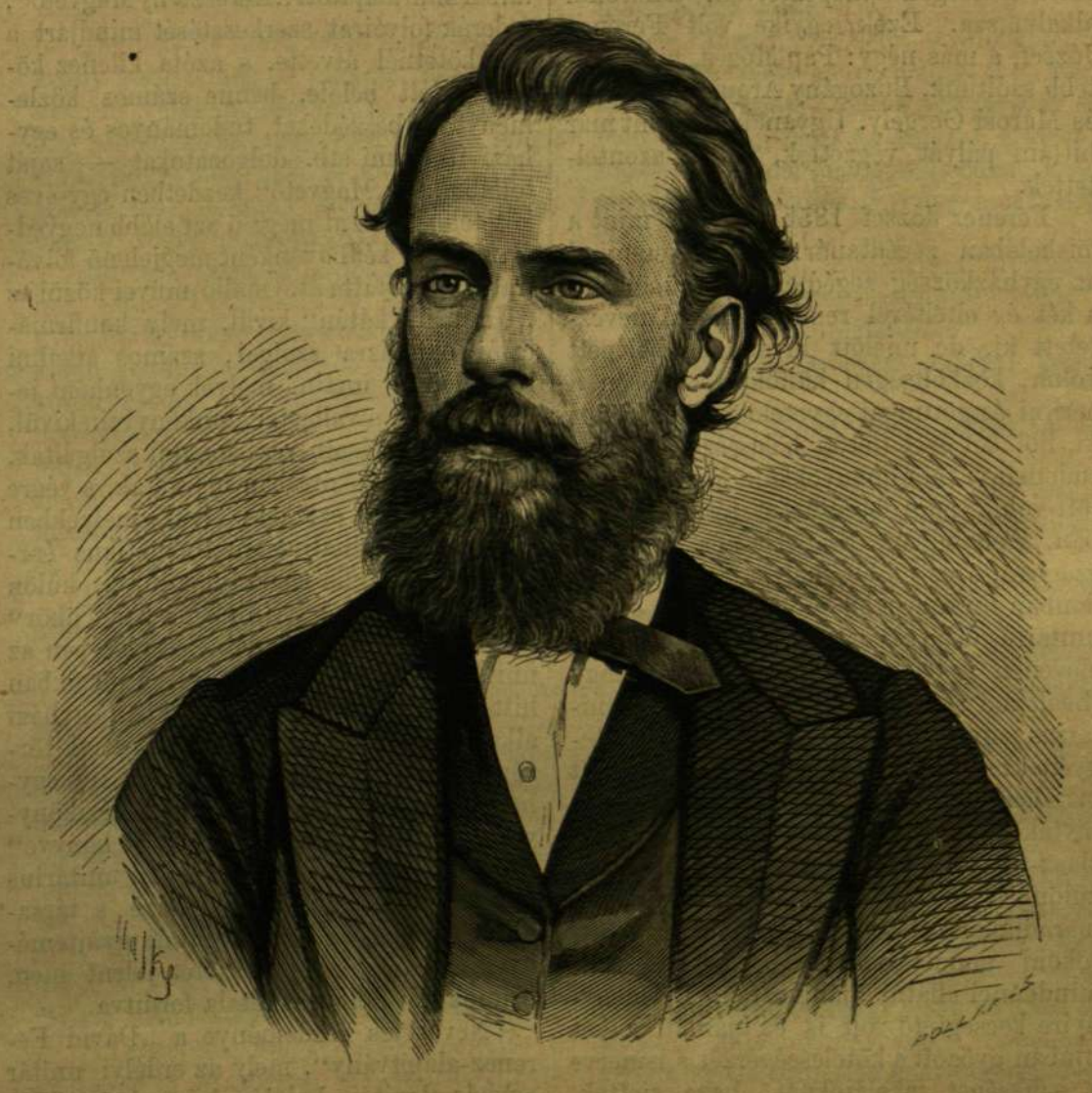
Az UNITÁRIUS egyházközönségnek a f. évi
augusztus végnapjaiban Árkoson (Há-
romszázéknak egy egyszerű falujában)
tartott köz-zsinata sok tekintetben érdekes
volt. Fő érdeke azonban abban állott, hogy
a Kriza halálával, másfél évvel ezelőtt,
megürült püspöki állomás is ez alkalom-
mal volt betöltendő. Egy érdemes és tudós,
de még fiatal hittanáról nem szólva, két,
komolyan számba vehető jelöltje volt a
püspöki széknak: a volt egyházi főjegyző
s püspöki helyettes, és Ferencz József
kolozsvári lelkész s tanár. A hírlapok előre
részletesen bemutatták s jellemezték mind-
kettőt s egy kis csendes korteskedést foly-
tattak mellettök. Amannak, Pap Mózesnek,
előnyeül hozott fel a közigazgatásban való
jártassága, melylyel az egyházközönség
ügyeit már Kriza mellett mint főjegyző s
azóta önállóan, mint püspöki helyettes,
viszi; emennek, Ferencz Józsefnek; iro-
dalmi érdemei s szóközi hire. Az ered-
ményt, hova dől a két, egyaránt érdemes-
nek látszó jelölt közt a többség, lehetetlen
volt megjósolni.

Az unitárius egyház, mely hitczikkeiben
a rationalismusnak, nem a merev, hanem
a kedélyt és vallásos hitet ki nem záró ész-
szerűségnek hódol, melynek oly hitszó-
nokai vannak, mint az amerikai Channing,
s melynek Angliában és Amerikában nagy
jövője van, mely — midőn Krisztusban
istent ugyan nem, hanem az eszményi
embert látja, ugyanakkor a néger rabszol-
gaság ellen a leghatályosabban s épen
Krisztus emberi eszményéből kiindulva
küzdött Amerikában, — ez egyház, mond-
juk, szervezetében s alkotmányában a leg-
demokrataibb valamennyi egyház (legalább
a hazánkban létezők) között. Mily kevéssé
arisztokratiai és hierarkhiai, mutatja az,
hogy legfőbb hivatalai, elnökségei, a világi
főgondnokság és a püspökség, semmi egy-
házi tisztség rangfokozatához nincsenek
kötvé: főgondnok lehet az egyház bármely
világi tagja, s püspök bármely felszentelt
lelkésze; és választásuk, mint hierarkhiai
rangfokozathoz, ugy semmi kijelöléshez
sincs kötvé.

Mindamellott oly nagy befolyása van a

szokásnak s oly nagy hatalma a gyakor-
latnak, hogy bár ez így van (s nem mint
az erdélyi reformátusoknál, hol a legújabb
időig az egyházi főjegyző új választás nél-
kül succedált a püspöknek s még a mos-
tani főjegyző is ily következési joggal bír,
és csak a jövőre választandó főjegyző nem
többé), mindamellott az unitarismusnak
Erdélyben háromszázados élete alatt a volt
generális notárius, szabad választás utján
mindig megválasztatott püspöknek, és
arra, hogy mellőztessék: háromszáz év
alatt csak két eset fordult elő, — a mos-
tani a harmadik. Az előbbi két esetben,
egyik a Kriza választása volt — nagy és

sulyos okai voltak az egyháznak, hogy a
főjegyzőt mellőzze s mást válasszon püs-
pöknek, és a kényszerű mellőztetés, a há-
romszázados szokásjoggal szemben, csak-
nem megbélyegzésnek tekintetett.
A jelen alkalommal ily ok nem for-
gott fönn. A főjegyző köztisztletben álló
derék férfiú, kit azon kívül hivatali előz-
ményei is méltóvá tettek volna a püs-
pöki szék diszes méltóságára. Erőtlen,
mondhatni fiatal munkabíró férfiú még,
ki itthon és külföldön épen azt a tu-
dományos pályát futotta meg, melyet ve-
télytársra, kit egyedül irodalmi érdemei
és hitszónoki kitűnősége emelt fölébe. A

FERENCZ JÓZSEF.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben
az 1877. évre megjelent

NAPTÁRAK JEGYZÉKE.

István bácsi naptára XXII. évi, alapítá Májor István, szerk. Köhalmi K. J. Képekkel. Füzve 50 kr.
Protestáns új képes naptár, új folyam, V. év, képekkel. Szerkesztő Dusz Sándor. Füzve 50 kr.
Falusi gasda naptára, XIII. évfolyam. Szerkesztő Madai Isidor. Füzve 80 kr.
Lidérc-naptár, XVI. évfolyam. Képekkel. Füzve 60 kr.
Honvéd-naptár (együttal katonai naptár), szerkesztő Áldor Imre. X. évfolyam. Füzve 60 kr.
Népszászó naptára; képekkel, szerkesztő Áldor Imre. IX. évfolyam. Füzve 40 kr.
Kossuth-naptár, szerkesztő Honfi Tihomér. VII. évfolyam. Füzve 40 kr.
Nemzeti nagy képes naptár (azelőtt Jóbarát-naptár), XIV. évfolyam, számos képpel. Füzve 1 frt.
Nők naptára, szerkesztő Beniczky I. IX. évfolyam. Füzve 60 kr.
Borászati naptár. A földm. m. kir. minisztr. megbízása folytán szerkesztő dr. Nyáry Ferencz IV. évfolyam. Füzve 80 kr.
Deák Ferencz naptár, szerkesztő Áldor Imre. Sok képpel 50 kr.
A magyar nép naptára, szerkesztő Tatar Péter. Képekkel. Füzve 30 kr.
Iparos naptár, szerkesztő Gelléri Mór, az „Alföldi Iparlap“ szerkesztője. II. évfolyam. Füzve 50 kr.
Nevelésünk I. Új humorisztikus naptár, IV. évfolyam. Füzve 40 kr.
Határvidé-naptár, hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok stb. számára. Kemény köt. 1 frt 20 kr.
Naptári jegyzék-könyvecske gazdák számára. Szerkesztő Jurenák Aurél, VI. évi., Kötve 1 frt.
Új fall naptár, egész iv 20 kr.
Neuer illustrirter Volkskalender für Ungarn und Siebenbürgen, XI. Jahrgang. Gehäftet 50 kr.
Neuer Wandkalender, ein ganzer Bogen 20 kr.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4.